XI. évfolyam
4. szám
ROMALAP
2003. április
Ára: 140 Ft

Szeretettel köszöntjük az édesanyákat!

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

POSTAFORDULTA VAL

Tisztelt Szerkesztőség!

Adomány

A Lungo Drom februári számában lévő felhívásra figyeltem fel, ezért döntöttem úgy, hogy a saját készítésű, saját tulajdonomat képező olajfestményt – 54x74 cm, farost – címe: Csak reménykedem, hogy győzni fog a szeretet (Téma: a lengyel nő keserű levese), ára: 50 ezer forint, felajánlom Rékasi Edina javára. Ebből az árból nem engedek és ha nem talál vevőre, akkor kérem visszaszállítani a festményt. Mivel nekem is ugyanolyan kiszolgáltatott a helyzetem, mint akinek adományozni szándékozom, ezért nem tudok készpénzzel segíteni, mert rák miatt egy szemmel látó és torok beteg, elvált, teljesen egyedül élő, rokkantjáradékból, 19 ezer forintból tengődő, cigány, naiv festőnő vagyok. Ezt a bemutatkozást azért érzem fontosnak, hogy érzékeltessem, miért jutottam arra az elhatározásra, hogy felajánljam azt, ami tőlem telik azoknak a kiszolgáltatott, halmozottan hátrányos helyzetben lévő szegény családnak, akik önhibájukon kívül kerültek olyan állapotba, hogy nem elég, hogy borzalmas betegség sújtja a kislányukat, hanem még azzal a hátránnyal is szembe kell nézniük, hogy honnan teremtsék meg az anyagiakat, hogy a beteg leukémiás kislányuk mellett lehessenek! Ettől a borzalmas felismeréstől teljesen letargikus állapotú lettem és mélységesen felháborodtam, hogy mit kell még elviselnünk ebben a mocskos világban!!! Hogy kolduláshoz kell kényszerülni, még ilyen tragikus helyzetben is!!! Az emberi méltóság meggyalázása, szégyen és gyalázat, hogy olyan országban kell élnünk, ahol nem az emberi érték a legfontosabb, hiszen én beleőrülnék, ha nem lehetnék a gyermekem mellett éjjel nappal ilyen esetben, az anyagiak miatt. Kiszaladnék a világból, vagy öngyilkos lennék tehetetlenségemben. Nem tudom, minek kell még bekövetkeznie és hány embernek kell még ilyen megaláztatáson keresztül esnie, hogy végre változás történjen?!

Abba meg bele sem merek gondolni, hogy mi lenne, ha nem volnának olyan polgármesterek, mint jelen esetben Abonyban, aki nem szégyell olymódon koldulni szegény **Rékasi Edina** beteg kislány részére, hogy jótékonysági estet rendez. Minden tiszteletem neki. Isten áldja érte! Szívemből kívánom, hogy az Edina felgyógyuljon! Szüleinek pedig azt kívánom, legyen meg az egészségük ahhoz, hogy a szeretetükkel életben tudják tartani a legdrágább kincsüket, ami egy igazi családnak a gyerek. Szívemből kívánom, hogy jöjjön össze annyi pénz, amennyi kell ahhoz, hogy annyit legyenek együtt a kislányukkal, amennyit szeretnének! Amit én érzek, azt megfestem az Edina részére és azt majd én akarom személyesen átadni, amikor érzem az idejét, mert egy beteg ember nem akkor megy, amikor akar, ezért nem ígérem, hogy mikor.

Végtelen tisztelettel:
Oláh Mara
Városföld, III. ker. 48.
06-76/709-719

O. Mara festményét a jótékonysági rendezvényen megvásárolták.
A szerk. megjegyzése.

Címlapon: Montázs

ROMA LAP
Megjelenik havonta

Kiadja:
az „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax:
06-56/513-952, 513-953, 513-954

Levelezési cím:
SZOLNOK
Pf.: 77
5001
e-mail: lungodrm@axelero.hu
Főszerkesztő: *Paksi Éva*
Főmunkatárs: *Farkas Kálmán*
Tervezőszerkesztő: *Arabeszk 3 Bt.*
Munkatársak: *Botosné Kóté Lilla, Bujdosó Jánosné, Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Lukács Ilona, Nyári Gyula, Szécsi Magda*

Rácz Lajos

Szerkesztőségi titkár: *Pálfi Elvira*
Felelős kiadó: *Farkas Flórián*

Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza. Szerkesztőségünk a mienktől eltérő véleményt is közli. A leveleket esetenként rövidítve, szerkesztett formában adjuk közre.

Újsághír:
A Népszabadság március 28-ai száma közölte, hogy március 27-én Szolnokon megalakult a Cigány Önkormányzatok Országos Szövetsége.

Megőrizni a cigánypolitika értékeit

Harminc regionális és megyei roma civil szervezet, csaknem ezerkétszáz cigány önkormányzati képviselő, valamint a Lungo Drom kilencszáz tagszervezete március 27.-én Cigány Önkormányzatok Országos Szövetsége (CÖOSZ) néven új szervezetet alapított Szolnokon. Az új szervezet döntéshozó testülete a szövetségi tanács élére **Farkas Flóriánt**, a Lungo Drom elnökét választotta.

A CÖOSZ közleményében leszögezte, hogy az új szervezet célja megőrizni a cigánypolitika eredményeit, felkészíteni a cigányságot az európai uniós csatlakozásra, partneri viszonyt alakítani ki a települési önkormányzati szövetségekkel. A szövetségi tanács vezetője tájékoztatása szerint a szervezet kész együttműködni a parlamenti pártokkal és a kormányzati szervezetekkel a cigányság életkörülményeinek javítása érdekében.

Várni lehetett erre a lépésre, s örülök, mert annak idején, amikor 1993-ban a 77-es nemzeti és etnikai kisebbségekről szóló törvény megjelent, hiába tanulmányoztuk át több ízben is, sehol nem találtuk meg benne a középszintet, vagyis a megyei cigány önkormányzat megalakítását célzó paragrafust. Azt is mondhatnám, hogy a jogalkotók tudatosan(?) vagy véletlenül(?) (de tény!) kihagyták, kifelejtették belőle a cigányok megyei érdekképviseletét célzó szervezetet. Nem érdemes ezen utólag meditálni. Arra viszont jó szívvel gondolok vissza, hogy az országban az elsők között, ha nem elsőként alakítottuk meg Nyíregyházán a Cigány Kisebbségi Önkormányzatok Megyei Szövetségét, mely azóta is él, létezik, sikereket ért el az elmúlt egy évtizedben.

Jelenleg Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében a 103 cigány önkormányzatnak több mint a fele tagja a megyei szövetségünknek, amely önálló, bíróságilag bejegyzett olyan szövetség, amely alapszabállyal, szervezeti és működési szabályzattal rendelkezik, s alapító elnöke voltam. **Farkas Tibornak** – aki átvette a stafétabotot – az érdeme, hogy az összefogás eredményeként sikeres pályázatok révén cigány önkormányzataink jól működnek, s olyan akciókat kezdeményeztek, amelyek révén a roma politika érvényesítésével, a települési önkormányzatokkal kialakított együttműködésükkel munkához, foglalkoztatáshoz juttattak sok roma családot.

Ennek a szervezetnek az eredménye az is, hogy Szabolcsban a Nyír-Dinamika igazgatójával egyetértésben megkezdődött a felnőtt romák szervezett képzése, továbbképzése. Olyan oktatási rendszert alakítottunk ki **Lőkös Sándor** igazgató segítségével és irányításával, hogy szakkönyveket adtunk a romák kezébe. (A szervezetet **Kármán Tódor** díjjal tüntette ki ezért a munkájáért.) Ma már több mint 2000 olyan cigány felnőtt él itt, s részben dolgozik, s lett vállalkozó, akiket a tanítás révén juttattunk „kenyérhez", megélhetéshez.

Akik most ledegradálják a cigánypolitikát, s beolvasztásra törekednek, nem gondolják, milyen nehézséggel kellett megküzdeniük elsősorban a roma civil szervezetek vezetőinek, hogy elfogadtassák magukat, s partnereikké váljanak a különböző kormányzati szervezetnek, települési önkormányzatoknak. Csak így lehetett már az első cigány önkormányzatok élére választani olyan vezetőket, akik azóta is helytállnak, újra választják őket.

Szabolcs-Szatmár-Beregben elsősorban a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetsége és a Lungo Drom szervezetei voltak azok az anyaszervezetek, amelyek gondoskodtak a leendő önkormányzatok vezetőinek utánpótlásáról. Jó megértésben dolgoztunk együtt, s értünk el sikereket. Küzdelemben született a cigánypolitika, s bűn lenne feladni. A CÖOSZ most ezt vállalta fel, s tovább folytatja. Ennek a szövetségnek a vezetői nem abból indulnak ki, ki melyik oldalon áll, hanem elsősorban abból, hogy valamennyien cigányok vagyunk. Célunk és az érdekeink egybeesnek, azonosak, s nem kereshetjük azt, ki milyen pártnak a tagja.

Szabolcsban most indul kampány azért, hogy lehetőleg valamennyi, mind a 103 cigány önkormányzat tagja legyen a megyei szövetségnek, mert összefogással, az élet minden területére kiterjedő roma politika érvényesítésével még jelentősebb sikerek érhetők el. Az eddig elért értékeket meg kell őrizni, tovább növelni, fejleszteni, s nem elsorvasztásra ítélni önkormányzatainkat, anyaszervezeteinket!

Kardinális feladat: olyan érdemi, joghézagoktól mentes, az Európai Unió elvárásainak is megfelelő kisebbségi és választójogi rendszer kidolgozása és elfogadása lehet csak a cél, amely az egész cigány társadalom javát szolgálja. Hallatlan nagy feladata lesz ennek kihívásában is a most megalakult Cigány Önkormányzatok Országos Szövetségének, politizálásának.

Farkas Kálmán

Roma-magyar polgárőrség

● Márciusban Szolnokon is megalakult a Roma-magyar Polgárőrség. Az egyesület vezetője **Kozák László Grofo** elmondta, hogy várhatóan áprilisban már együtt járőröznek. A polgárőrség jelenleg 18 tagot számlál, tizenketten ebből cigányszármazásúak. A rendőrkapitányság támogatásáról biztosította az egyesületet.

Tovább növekedett a munkanélküliség

● **Minden eddigi kormányzati ígéret ellenére tovább nőtt a munkanélküliek száma: elérte a 267 ezer főt, és a munkanélküliségi ráta pedig 6,4%-ra emelkedett. További problémát okoz, hogy a munkanélkülieken belül minden eddiginél nagyobb a fiatalok aránya, így már majdnem minden ötödik állásnélküli 25 év alatti.**

Ösztöndíjak

● *Az eddiginél 410 millió forinttal nagyobb összeget, több, mint egymilliárd forintot szán a kormány a cigány diákok tanulmányait segítő ösztöndíjakra – mondta a romaügyi tanács április eleji ülése után* ***Teleki László,*** *a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára. Mindezt a jelentkezők számának növekedésével indokolta. A pénzből 18.200 roma fiatal kap ösztöndíjat.*

Kísérleti program

● Kísérleti közoktatási programot indít júliustól 150 roma munkanélküli képzésére és foglalkoztatására az Oktatási Minisztérium és a Miniszterelnöki Hivatal roma ügyekért felelős államtitkársága. A program érettségit és szakmai végzettséget biztosít.

Megsértették a romákat

● **Az Irigy Hónaljmirigy együttes a TV2 március 30-i Bazi nagy roma lagzi című műsorával 45 percen át sértegette a romákat és gyermekeiket, – jelentette ki sajtótájékoztatóján *Magyar Bálint* Oktatási Miniszter. Véleménye szerint ami vasárnap történt közügy és nem tekinthető a televízió magánügyének. A tárca vezetője helytelenítette azt a műsorszerkesztői gyakorlatot, amely a minél nagyobb nézettség érdekében „nyíltan rájátszik a látens roma-ellenességre Magyarországon"**

***Mohácsi Viktória*, a tárca roma ügyekért felelős miniszteri biztosa úgy fogalmazott: „egész életében nem érezte magát olyan megalázottnak, mint a műsor 45 perce alatt." Az egész roma közösség nevében felháborodását fejezte ki az adás miatt. *Sipos Tamás*, az Irigy Hónaljmirigy zenekar vezetője elmondta, hogy ártó szándékuk nem volt. Ha mégis megbántottak embereket, azokat ezúton megköveti.**

Tüntetés

● *Az ORTT vizsgálatot indított a TV2 Bazi nagy roma lagzi című műsora ügyében. A médiahatósághoz megérkezett* ***Kaltenbach Jenő*** *kisebbségi ombudsman és az Integrációs Roma Szövetség nevű cigányszervezet beadványa is.*

A Romaversitas április 5-én a TV2 főbejárata előtt tiltakozott a cigányság megsértése, a rasszizmus ellen. Véleményük szerint az Irigy Hónaljmirigy paródiának szánt műsora a legrosszabb sztereotípiákat használva bűnözőként és munkakerülőként állította be a romákat.

Anyagi gondokkal küzd a Rádió C

● A világ egyetlen, 24 órán átsugárzó roma rádiója, a Rádió C anyagi gondokkal küzd. Április 8-án **Kerényi György**, a rádió főszerkesztője nemzetközi sajtótájékoztatót tartott, ahol elmondta, hogy anyagi problémák miatt április 7-étől kizárólag zenét sugároz a Rádió C. A másfél éve nagy nemzetközi érdeklődéssel indult roma rádiónak a szerkesztett műsorok felfüggesztését bejelentő közleménye úgy fogalmaz: véget ért egy fejezet- egyelőre nem bírják előteremteni a rádiózás költségeit.

A Rádió C-nek 70 millió forintra lenne szüksége ahhoz, hogy az év hátralévő hónapjaiban működtesse az adót és rendezze a felgyülemlett adósságait.

Teleki László a cigányügyi államtitkárság intervenciós keretéből hatmilliót bocsátott a Rádió C rendelkezésére.

A hóna

Jelentés az emberi jogokról

● **Az amerikai külügyminisztérium közzétette az emberi jogok múlt évi helyzetéről készített jelentését. A jelentés többek között megállapította, hogy a kormány tiszteletben tartja állampolgárai emberi jogait, de néhány területen akadtak gondok. A biztonsági erőket hatékonyan ellenőrzi, de történtek az emberi jogokat sértő rendőri túlkapások, amelyekben túlzott mértékű erőt alkalmaztak, ütlegelték és zaklat-**

ták a gyanúsítottakat, különösen a romákat.

A nők és a gyerekek elleni erőszak súlyos gond marad, mint ahogy a nemek szerinti megkülönböztetés a foglalkoztatásban.

Az antiszemita és faji diszkrimináció nem hagyott alább és az év során több faji indítékú támadás fordult elő, különben a romák ellen. A romák elleni társadalmi megkülönböztetés súlyos gond volt tavaly is.

A TV2 bocsánatkérése

● *„Ezennel kijelentjük, hogy a TV2 senkit sem kívánt megsérteni önérzetében, s ellenséges érzületeket sem akart kelteni. Őszintén sajnáljuk, ha szándékainkkal ellentétben mégis megbántottunk volna valakit. Az érintettektől elnézést kérünk. Ahogy eddig is, a TV2 a jövőben is minden tőle telhetőt megtesz az előítéletek felszámolásáért, a romák jogainak érvényesüléséért, társadalmi integrációjáért"* – ***Pintér Dezső*** *elnök,* ***Kereszty Gábor*** *vezérigazgató,* ***David Stogel*** *ügyvezető igazgató.*

Elutasított kereset

● Tárgyalás kitűzése nélkül utasította vissza a bíróság a Cigány Szervezetek Országos Szövetsége egyik vezetőjének beadványát, amely az OCÖ alakuló ülésén született határozatok megsemmisítését kérte. Így továbbra is **Horváth Aladár** marad a szervezet elnöke.

A beadványt perbeli jogképesség hiányában utasította el a Fővárosi Bíróság. A Bíróság emlékeztet: „perben az jogképes, akit a polgári jog szabályai szerint jogok illetnek és kötelezettségek terhelnek. Ugyanakkor egyetlen törvényi rendelkezés nem ruházza fel a helyi vagy az Országos Kisebbségi Önkormányzathoz tartozókat, sem választásra jogosultként, sem elektorként, sem megválasztott képviselőként arra, hogy esetleges sérelmeivel a bírósághoz forduljon."

Zárcsere az OCÖ székházán

● ***Farkas Flórián*, az Országos Cigány Önkormányzat leköszönő elnöke a továbbiakban nem kíván együttműködni az új vezetőkkel a székház átadás-átvétele ügyében, mert szerinte *Horváth Aladár* és *Kolompár Orbán* törvénytelen eszközökkel próbálják azt birtokba venni. Április 3-án az új vezetők utasítására az OCÖ központi székházában kicserélték az irodák ajtóin lévő zárakat, nem hagyva kétséget afelől, hogy mindent birtokba vettek. A volt elnök munkatársai az eseményről jegyzőkönyvet vettek fel, kizárva felelősségüket a dokumentumok meglétéért, a számítógépek tartalmáért. Ez az esemény, szól Farkas Flórián közleménye, felmenti őt az együttműködés kötelezettsége alól az átadás-átvételt illetően. Mint írja, törvénytelen, jogsértő eljáráshoz nem hajlandó asszisztálni. Horváth Aladár és Kolompár Orbán, akik az átadás-átvétel előtt elkezdtek rendelkezni, költekezni, és meghiúsították a szakszerű és korrekt vezetőváltást, viselni lesznek kötelesek cselekedetük jogi és politikai következményeit. Felelősek lesznek azért, ahogy a fentiek miatt a közvélemény a cigányságot megítéli majd – tartalmazza a dokumentum.**

Igen az Unióra

● Európa politikai újraegyesülésének jelképes dokumentumát, az Európai Unióhoz való csatlakozási szerződést az ókori görög demokrácia egyik becses emlékhelyén, Attalosz király oszlopcsarnokánál írták alá az Európai Unió mai és leendő tagországainak állam – és kormányfői. Az ünnepélyes ceremónián magyar részről jelen volt a rendszerváltozást követő 4 kormányfő, két köztársasági elnök, a jelenlegi külügyminiszter, az EU-főtárgyaló, a pártok vezetői és frakcióvezetői. A csatlakozási szerződést **Medgyessy Péter** miniszterelnök és **Kovács László** külügyminiszter látta el kézjegyével.

Összeállította: Paksi Éva

Magyarország is aláírta a csatlakozási okmányt (kép: MTI - Kovács Attila)

Az etno (paródia mint média) biznisz

Vannak szakmák (vagy nevezzük inkább hivatásnak?), amelyek az átlagosnál nagyobb hatást gyakorolnak a környezetünkre, ezért művelőik felelőssége is átlag feletti. Ilyen például az orvos, a bíró, de mindenki, aki tettel vagy szóval mások életének alakulására jelentős, esetenként meghatározó hatást gyakorol. Nehéz pontosan meghatározni ezt a kört, de közös jellemzőjük az ilyen posztot betöltőknek, vagy az ilyen foglalkozást űzőknek, hogy velük szemben magasabb a mérce, és ez így van jól. A magunk, a családunk, szűkebb vagy tágabb közösségünk épségét, boldogulását hogyan is bízhatnánk olyanokra, akikkel szemben nem támasztunk elvárásokat. Ezért van az, hogy ezek az embertársaink valamilyen kiválasztási procedúrán mennek keresztül. Tudásukról, emberi kvalitásukról számot kell adniuk. Nemegyszer mindezt ünnepélyes esküvel kell megerősíteniük, annak (előlegezett) bizonyságául, hogy képesek ellenállni a pénz, a hatalom stb. kísértésének.

Aligha tagadható, hogy ilyen szakma (vagy inkább hivatás?) az újságíróé is. Mégis különös módon mintha velük szemben nem lennénk ilyen „finnyásak". A szakma belső vitái meggyőzően demonstrálják, az „újságíró-társadalom" mély erkölcsi, szakmai válságát, aminek oka egyebek mellett a minőséget garantáló szelekció elégtelensége. Ma némi túlzással boldog-boldogtalan tarthatja kezében a „tollat", pedig az nem kevésbé nagyhatású eszköz, mint a szike a sebész kezében.

Mindezt azzal összefüggésben tartom megfontolandónak, ami a Bazi nagy roma lagzi körül kialakult. Szeretném elöljáróban leszögezni, hogy a műsor minősítése az én értelmezésemben nem kérdéses. Ez egy felületes, előítéletes, differenciálatlan érzelmek által uralt sztereotip gondolkodásmódot tükröző vagy kielégítő alkotás a „humor" álruhájába öltöztetve. Ez utóbbit egyébként a szerzők és a televíziósok mint valami pajzsot tartják maguk előtt, mondván, csak ártatlan paródiáról van szó, minden rossz szándék nélkül. Rossz az, aki rosszra gondol, vagy aki nem érti a viccet, mintha a tréfa eleve ártatlanságot garantálna. Nem tudok szabadulni a gondolattól, hogy ez nem utólagos magyarázkodás, hanem a koncepció része.

(Nota bene: „a paródia szó jelentése ellendal, valamely irodalmi alkotást, műfajt, irányzatot utánoz, a túlzás eszközével emeli ki a stílus jellegzetességeit". Vagyis ez esetben a romákról sugárzott kép igaz, csak némileg eltúlzott!?) A másik „felmentő" érv, hogy a szerzők, előadók egyike maga is roma, mintha egy tett vagy szó minősítése kizárólag azon múlna, hogy ki tette vagy mondta.

Miközben az igazi kérdés az, hogy hogyan készülhetett el és kerülhetett „főműsorra" egy ilyen alkotás? Azt hiszem, a dolognak kettős gyökere van. Az egyik kétségkívül a „tradíció". A velünk vagy környezetünkben élő, tőlünk különböző csoportok kontójára történő olcsó, színvonaltalan, gyakran bántóan lekezelő élcelődés a „humor" többé-kevésbé általánosan elfogadott formája. Példának okáért, nem tudom, feltűnt-e valakinek, hogy a magyar nyelvben az összes velünk élő népcsoportnak vagy gúnyneve, vagy nevüknek pejoratív mellékíze van stb. Különösen igaz ez persze a minden szempontból underdognak számító romákra. Esetükben az alkalmi vagy profi „humorista" showman biztosan számíthat a szűkebb vagy tágabb publikum hálás tapsára, de legalábbis cinkos összekacsintására. Vagyis egy ilyen publikáció vagy produkció – bármilyen formában is történjen – jobb esetben biztos siker, de rosszabb esetben sem túl kockázatos, hiszen mindig lehet hivatkozni a műfaj sajátos szabályaira, az alkotói szabadságra, az érintettek túlzott és

indokolatlan érzékenységére. E mentalitás szükségképpeni velejárója persze az igencsak szubjektív-szelektív látásmód. Az érzékenységi küszöb ugyanis szerepfüggő, vagyis rögtön igen alacsonyra száll, mihelyt a szerepek felcserélődnek, amikor az élcelődő mások direkt vagy humoros kritikájának céltáblájává válik. Elég, ha a néhány évvel ezelőtti országos felháborodást és hivatalos tiltakozást kiváltó, a rendőri brutalitás elleni plakátügyre utalok.

A másik ok az újságírószakmának a már bevezetőben említett vad burjánzása és el üzletiesedése, az önszelekcióra és a szakma „önkarbantartására" való képtelensége. Kicsit hasonlít ez a jogállami forradalom elsekélyesedéséről szóló történetekhez. Amikor néhány évvel ezelőtt, viszonylag közel a rendszerváltáshoz, adatvédelmis kollégámmal együtt egy igen termékenynek tűnő vitát folytattunk a sajtó munkatársaival arról, hogy az etnikai hovatartozásra való tudósítói utalás mikor és milyen formában helyes, illetve elfogadható, magunk is meglepődtünk a sajtó nagyon is nyitott kooperatív magatartásán. Egy darabig úgy nézett ki, hogy a probléma „meg van oldva", hiszen – néhány szélsőséges sajtóorgánumot leszámítva – később szinte alig találkoztunk kifogásolható újságírói magatartással. Ez az, ami aggasztó mértékben látszik (vissza) változni mára. Mintha a sajtóban is megkérdőjeleződnének a rendszerváltás során kialakult sajtóetikai szabályok, amit azt hiszem, nem lehet nem összefüggésbe hozni a korábban említett morális-szakmai válsággal. Nem állíthatom persze megfelelő bizonyossággal, hogy a szóban forgó műsor nem egyszerű „üzemi baleset", hanem előre cinikusan kitervelt üzleti számítás eredménye, amelynek kiagyalói nagyon is tisztában voltak a következményekkel, sőt azokat előre látva tudatosan számoltak publicitást növelő hatásukkal. És ugyan ki vehetné igazán zokon egy rentabilitásáért alappal aggódó üzleti vállalkozástól, hogy a kemény konkurenciaharcban az üzleti érdeknek ad elsőbbséget minden mással szemben. A piac többre értékeli a túlélést szemlesütve, mint a dicső halált. Csakhogy a sajtó nem (csak) a piacról szól, és egy vitális demokráciának meg kell találnia azokat az eszközöket, amelyekkel gátat tud vetni a médiabiznisz gátlástalanságának.

De miért is baj, ha ehhez hasonló „műalkotások" határozzák meg az átlagos tévénéző ízlés- és gondolatvilágát? És vajon igaza van-e azoknak, akik túlzott ellenreakcióról, a humorérzék hiányáról beszélnek? Miért veszélyesebb ez a paródia, mint az eddigiek?

Kicsit leegyszerűsítve azt mondhatnám, hogy ami történt, jogsértő, hiszen a médiatörvény tételes rendelkezésébe ütközik, de ami ennél is fontosabb, az a közvélekedésre gyakorolt, nehezen mérhető, de aligha tagadható negatív hatás, ami meghiúsíthat egy sor ellenkező irányú törekvést.

A romák integrációja a magyar társadalom előtt álló egyik legnagyobb kihívása. A róluk évszázadok alatt kialakult negatív kép mélyen gyökerezik a köztudatban. Ennek akár csak kismértékű javítása óriási erőfeszítést igényel elsősorban az e mellett nyilvánosan is hitet tevő államtól, de a társadalom egész intézményrendszerétől, pártoktól, egyháztól, szakszervezettől, helyi közösségektől, egyesületektől stb., és persze maguktól az érintettektől. A legfontosabb eszköz pedig, amely a „befektetés" hozamát nagymértékben növelheti, a kommunikáció és annak intézményrendszere, a média. Természetesen nem didaktikus programokra, szájbarágós propagandakampányra gondolok, amelyek direkt módon próbálnak hatni, hanem éppen hogy a valóság hű tükrözésére.

Ezzel szemben a honi média legnagyobb része, mind tematikáját, mind ábrázolásmódját tekintve hihetetlenül „egyszínű", kizárólag a többség ízlés- és gondolatvilága által uralt. És ez sajnos nem korlátozódik a szélsőségesnek tartott médiára. (Még a példaszerű emberi- és kisebbségi jogi adásairól ismert adó riportere is például a németkéri ügy kapcsán „vidáman" svábfaluzik, majd a leendő EU-partner országokról szóló műsorban – ő, a mintaadó – fontosnak tartja közölni a hallgatósággal, hogy ellentétben az olaszokkal és esetleg az angolokkal, a németek bizony nem szeretnivalók, hogy a sörhasú bajorokról már ne is beszéljünk.) Így aztán nem csoda, hogy sokak fejében a megszokott előítéletes gondolkodás nap mint nap megerősítést kap. Ez a „természetes", ez a „valóság". És persze ezen belül a kisebbségi közösség (vagy más népek) ábrázolása csakis sztereotip módon történhet. Olyannak, mint amilyennek látni „szeretjük" őket, ami a mostani állapotok érzelmi legitimációjához kell. Így kerek a világ. Ha ezen nem tudunk változtatni, akkor hiába minden pénz, kormányzati program, jogvédő aktivitás és egyéni erőfeszítés. Tényleg így akarunk élni?

Kaltenbach Jenő
állampolgári jogok kisebbségi biztosa

Az elfutó évek tapasztalata...

– múlt-jelen idéző *Bogdán Bélával*, a Kalyi Jag Szakiskola igazgatójával –

Bogdán Bélát
1990-ben mutatta be nekem
egy szép, öntudatos
tűzről pattant cigánylány
azzal, hogy
„ő az az ember, akivel
közösek az álmaim..."
A lányt *Sárközi Ildikónak* hívták.
Gyakran jöttek le hozzám
Tatára, ahol hosszú órákat
tudtunk beszélgetni, nevetni,
és elkeseredni a világ dolgain.
Aztán elmaradtak a látogatások.
Tettük a dolgunkat,
ahogy tehettük... Bélával
a Kalyi Jag Szakiskolában
beszélgettem.
Alig változott az évek folyamán.
Kedves, mint mindig.
Csak szakálla lett őszebb,
szeme fáradtabb, fürkészőbb...
Na, és hiányzott mellőle
a tűzről pattant lány...
Életéről készségesen beszélt.
„Nincsenek titkaim" – mondta,
és elmosolyodott keserűen.

– 1949. június 8-án születtem Szentán, Somogy megyében, beás családban. Szentán három cigánytelep is volt. Én felváltva éltem a három közül kettőben, Szőlőhegyen és Tüskeváron, az erdők és a mezők határán. A telepek szép és hasznos területen feküdtek, mert volt víz, gyümölcsös, szántóföld, amin lehetett állatokat tartani. Nagyapámnak tehenei, disznói voltak, ő még szántott is. 1956-ig laktam Szentán. Közben ide-oda mentünk apámmal, mert brigádvezető volt. Mezőgazdasági idénymunkákat vállalt. Az 56-os események miatt nem tudtam Szentán befejezni az általános iskolát, 1957-ben Kaposváron kezdtem el újra, többek között azért is, mert apám a kaposvári kórházban kapott munkát. Szüleim 1955-ben elváltak. Apám nevelt fel... Hárman vagyunk édestestvérek, de vannak „mostoha" testvéreim is, így nyolcan vagyunk. Nyaranta visszajártam Szentára, öregapám és öreganyám védőszárnyai alá, de amikor meghaltak a nővéremnél voltam nyaranta. Nagyon szerettem játszani... Blinckézést, nyulazást, ezek dobós játékok, talán már nem is ismerik a mai gyerekek ezeket a játékokat. De sokat másztunk fára, gombásztunk, jártuk az erdőt, mezőt. Szép volt... Az ottaniak valami különös nyelvet beszéltek. Emlékszem, én 2 hét alatt tanultam meg. Hogy milyen nyelv volt az? Nem beás és nem

Bogdán Béla

magyar. Egyfajta betűtorlódáson alapult az a nyelv, amit mikor megtanultam, már nem tréfáltak meg többet. Izgalmas gyerekkorom volt. Állandó mozgásban éltem. És rendkívül szép volt maga a környezet... Erdő, mező, tavak... Mi gyerekek egész nap elvoltunk. Marhákat legeltettünk. Esténként meg néztük a felnőtteket, akik énekeltek, táncoltak, zenéltek, tüzet raktak, szalonnát, kukoricát sütöttek, vagy nyulat, amit mi fogtunk a búzatáblában... Élménydús volt a gyerekkorom.

Öregapám teknővájó volt. Alacsony, vékony, szikár ember. Hajnalban kelt, alig valamire való étellel elment kaszálni, fát vágni. Söprűt, kanalat, melencét faragott. Nagy munkabírású ember volt. Szeretett és tudott is dolgozni. Soha nem ült csak úgy, magaelé nézve a semmibe. Mindig tevékenykedett...

* * *

Az általános iskola elvégzése után ipari tanuló lettem és cukorgyártó szakmunkásvizsgát tettem, majd elvégeztem az érettségit adó élelmiszeripari szakközépiskolát. Vállalom, ma is, hogy nekem a KISZ sokat jelentett! Kiteljesedést és önmegvalósítást. Rengeteg társadalmi munkát végeztem, mert jól esett. Később KISZ-titkár lettem... Ami elég nagy botránnyal is járt, mert akkoriban működtek a csúcstitkárságok, és engem akartak csúcstitkárnak, de cigány nem lehetett csúcstitkár. Sokan kiálltak mellettem, de még sem... Végül kompromisszumot kötöttünk és KISZ titkár lettem. Bálokat, vetélkedőket, kirándulásokat szerveztem. Megtanultam az emberekkel bánni... Gondoltam népművelő leszek és jelentkeztem egyetemi-főiskolai előkészítőbe. Nagy nehezen elértem, hogy a cukorgyár támogatásával tanulhassak. Akkoriban készült rólam egy riportfilm „A Béla" címmel. Ez is nagyot lendített az utamon, hogy felvegyenek a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolára, ahol népművelő-történelem szakon végeztem nappali tagozaton, társadalmi ösztöndíjjal.

* * *

Kaposváron olyan személy voltam, hogy tiszteletet parancsoltam. Nagyon sok barátom volt. Elfogadtak olyannak, amilyen vagyok. 1969-ben nősültem meg. Ez is csodaszámba ment, mert egy világszép magyar lányt vettem el, szőke hajút, kék szeműt. Ezzel megosztottam a várost. Az egyik felének tetszett a házasságom, ideális párnak tartottak bennünket. A másik felével pedig nem egyszer verekedésbe kerültem. Nehezen viselték el, hogy egy cigányfiúnak egy szép magyar szőke lány a partnere. 1973-ban született meg az első fiam. A fiatalságom rovására írható, hogy 10 év után tönkrement a házasságom. Felőrölt az albérletezés, a sok munka, a pénztelenség... És ritkán voltam otthon, a

feleségem pedig iszonyatosan féltékeny volt. Főiskolásként újra nősültem. Megint egy magyar lányt vettem feleségül. Ebből a házasságomból két gyerekem született. 83-ban egy kislány, 85-ben egy kisfiú, aki sajnos testifogyatékos. Imádom! Minden gyerekemet imádom! Ez a házasságom is 10 évig tartott. Pedig a pénz miatt elmentem még a bányába is dolgozni! 1985-89-ig Ajkán, a 301-es számú Ipari Szakmunkásképző Intézet tanára voltam. Előtte viszont 10 hónapot a bányában töltöttem el, mint földalatti lakatos. A csodámra jártak az emberek, mert nem láttak még diplomás lakatost, se diplomás cigányt... Magda, én világéletemben annyit dolgoztam, mint egy állat! A Művelődési Házban is kidolgoztam a lelkemet, bele adtam apait, anyait, hogy jó legyen az embereknek, mindezt havi 4000 forintért. Jártam a vidéket és módszertani előadásokat tartottam. A főiskola elvégzése után 1 évet időztem Somogyban, Darányban, ahol Műv. Ház igazgató voltam. Szerettem volna mindig világosságot gyújtani az emberek fejében, akiknek erre volt is igényük, hiszen az én rendezvényeimen egymást taposták az érdeklődők. Hogy elszakadtam-e a cigányoktól? Dehogy! Én szerveztem a Somogy megyei cigány kulturális napokat... Soha nem szakadtam el a fajtámtól, a cigányságtól...

* * *

1989-ben kerültem fel Pestre, és 1991-ben nősültem meg újra. A Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének ügyvezető titkára lettem. Ott ismertem meg későbbi feleségemet, Sárközi Ildikót, aki a CISZ elnöke volt. Balázs fiam 1991 decemberében született meg. 1990. májusáig voltam titkár az MCKSZ-ben, és 1990-ben kértek fel a leendő Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal tanácsosának. (Később főtanácsos lettem.) 1 hónap után döntöttem el, hogy vállalom. Nem viccelek Magda, képzeld el széleskörű felmérést végeztem, hogy szabad-e, kell-e elvállalnom? Konzultáltam számomra tiszteletre méltó emberekkel, majd úgy döntöttem, el kell vállalnom a felkínált lehetőséget... Mert el kellett kezdeni beépülni – a romák érdekében – az állami gépezetbe. Nem bántam meg, hogy vállaltam! Amíg szabad teret kaptam, csináltam a dolgom. Amíg elértem a kitűzött, kiharcolt célokat volt értelme. De amikor fékezni kezdték a munkám bizonyos erők, és olyan helyzetet teremtettek, ami lehetetlenné tette a további munkát, amikor leárulóztak és leveleket írogattak ellenem, lemondtam. Hogy kinek a kudarca volt a lemondásom? Érdekes kérdés amire őszinte válasz jár: lemondásom nem az én személyes kudarcom volt... A cigányság kudarca volt... Nézd, amíg én ott tevékenykedtem 5 évig a Hivatalban, sok minden született. Például a Gandhi Gimnázium, a Kalyi Jag Szakiskola, óvodák létesültek. A kántorjánosi, a hodászi templom is az én

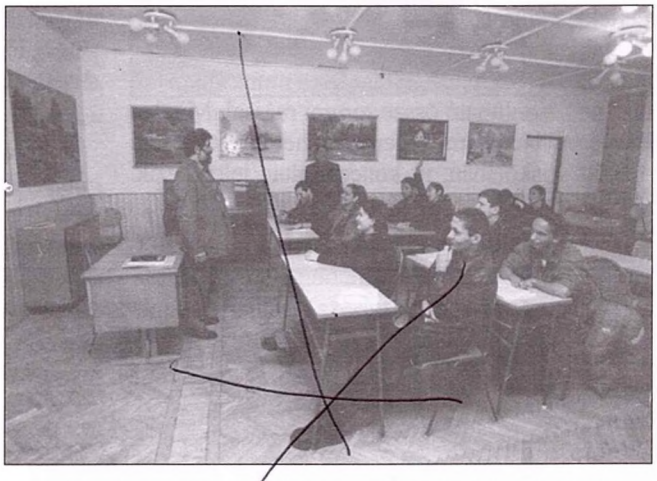

„Nagy hangsúlyt fektetünk tanulóink identitástudatának megőrzésére, megerősítésére"

segítségemmel épült fel... A roma ösztöndíj alap létrehozása is az én gondolatom volt... Hogy egyáltalán cigány oktatási, nevelési intézmények létrejöhettek, az én miattam történt. És még sorolhatnék sok mindent... A közép és hosszú távú roma cselekvési program is hozzám kötődik... Még is, lemondásom után gyakorlatilag az utcára kerültem. Senki nem nyúlt utánam! Se a többségi társadalomból, se a fajtám közül... Nehéz időszak következett. Egy évig táppénzen voltam, majd rokkant nyugdíjas lettem. Mielőtt azt gondolnák a Lungo Drom olvasói, hogy volt miből megélnem, gyorsan elmondom, hogy ez nem kibulizott általtörténet, és nem jövedelemforrás. Mind a két vesém policisztás, tehát bármelyik pillanatban leállhat. (Ez nem gyógyítható! Szerk.) Tehát indokolt a rokkant nyugdíj...

* * *

A sors úgy hozta, hogy életem sokadik mélypontján összefutottam **Varga Gusztávval,** aki valami szép ráérzéssel született pszichológusként megkérdezte, hogy mi van velem. (Varga Gusztáv a Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesület elnöke, a Kalyi Jag Szakiskola alapító elnöke, a világhírű Kalyi Jag együttes vezetője. szerk.) Akkoriban szociológiai tanulmányokat végeztem, amiért nem fizettek persze... Guszti ajánlotta fel, hogy tanítsak a Kalyi Jag Szakiskolában. És elkezdtem tanítani. Majd, amikor 1997-ben **Choli-Daróczi József** megvált az iskolától, akkor kineveztek igazgató helyettesnek, pontosabban Varga Gusztáv kért fel a feladat ellátására. A következő évben lemondott **Pálfi György** igazgató, onnantól kezdve én vezetem a Kalyi Jag Szakiskolát, ami örömmel tölt el.

* * *

Az iskolát a Kalyi Jag Művészeti Egyesület alapította. 1992. szeptember 20-án tartott testületi ülésükön határozat született az iskola létrehozásáról. Az alapító azzal a céllal hozta létre a középfokú oktatási intézményt, hogy az általános iskolát elvégzett cigány fiatalok továbbtanulási esélyeit növelje, illetve elősegítse a társadalomba való integrálódásukat. Iskolánkba olyan tanulók jelentkeznek, akik etnikai hovatartozásuk, rossz anyagi-szociális helyzetük miatt választják. Vannak olyanok is, akik más oktatási intézményekbe nyertek felvételt, de beilleszkedési zavarok miatt 1–2 hónap után átjelentkeztek iskolánkba. Arra törekszünk, hogy alapfokú ismereteket nyújtsunk tanulóink részére, amely lehetővé teszi számukra a továbbtanulást. Nagy hangsúlyt fektetünk identitástudatuk megőrzésére, megerősítésére. Ennek érdekében a középiskolai tantárgyakon kívül nemzetiségi tantárgyakat is tanítunk viszonylag magas óraszámban. Az iskola a működési engedélyt 1993. március 4-én kapta meg a Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól. Az oktatás 1994. szeptember 1-jétől folyik. Tekintettel arra, hogy ekkor még iskolánk nem volt közismert, az első évfolyamra jelentkezők száma 28 fő volt. Az ezt követő évfolyamokba átlagosan mintegy 35 fő nyert felvételt intézményünkbe. Ma már 108 gyerek tanult itt, 3 osztályban. Évente, évfolyamonként kb. 15–20%-os a lemor-

zsolódás. Ennek okai többnyire a fővárosiak esetében a vidékre való költözés, lányoknál a férjhez menés (élettársi viszony), szülés, fiúknál pedig a munkavállalás. A tanulmányaikat befejezők közel 50%-a érettségit adó intézményekben tanult, illetve tanul tovább. Közülük évente 2–3 diák felsőfokú intézményben folytatja tovább tanulmányait. A Kalyi Jag szakiskola fokozott figyelmet szentel tanulói szabadidejének hasznos eltöltésére is. Ennek érdekében a diákönkormányzat és az iskolaszék közreműködésével sikerült néhány programmal hagyományt teremteni. Ilyen programok többek között a Szalagavató, és Farsangibál, a Ballagás, a közös Mikulás és Karácsonyi ünnepségek, az ingyenes Kalyi Jag koncertek, a Gandhi napokon való részvétel, valamint a nyári életmód táborok. Szeretnénk elérni, hogy tanulóink ne érezzék kényszernek a tanulást, és tudatosan készüljenek az önálló felnőtt életre. Hogy értek-e támadások bennünket? Ó, persze, hogy értek! Bizonyos körök, azt állították, hogy mi gettósítunk... Ez nevetséges! Eredményeink, a gyerek létszám mind azt mutatja, hogy nagyobb szükség van a Kalyi Jag Szakiskolára, mint valaha. Remélhetőleg hamarosan szakiskola és szakközépiskola leszünk. Bővülne a választható szakmák köre, több tantárgyat tanítanánk, és az anyaiskolában érettségizhetnének a gyerekeink. Iskolánk az iskolacélú átalakítás után a Bajza u. 53-ban fog működni. Az épületet a Fővárosi Önkormányzattól kaptuk. Hogy mikor indulunk az új helyen, csak pénz kérdése. Remélhetőleg jó időben be tudjuk fejezni az átalakítást, a felújítást.

* * *

Szeretek tanítani. Ez a munka nem hasonlítható össze semmi mással. Minden rossz, ami jellemző lehet egy többségi iskolában, itt koncentráltan jelentkezik. A követelmény rendszerünk magas. Téved aki azt hiszi, hogy a Kalyi Jag Szakiskolában nem kell tanulni! Igyekszünk jó iskolát csinálni. Én arra kérem a tanáraimat mindig, hogy legyenek rugalmasak, találják meg a hangot a diákokkal. És, hogy meg is találják, azt eredményeink igazolják.

* * *

Beszélgetésünk elején mondtam, hogy nekem nincs mit takargatnom és szégyellnem. Úgy érzem sok mindent megtettem ami hasznára vált a cigányságnak. Ehhez képest, egyik napról a másikra hajléktalan lehetek... Holott egyedül nevelem a 11 éves fiamat... 54 éves vagyok Magda. Az újrakezdéshez már nem vagyok fiatal. Sok mindent megéltem, de úgy érzem az utolsó percig harcolnom kell az életben maradásért, minden értelemben...

Szécsi Magda
Fotó: Nyári Gyula

Oktatás

Népszerű a közösségfejlesztő képzés

A Jász- Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ, valamint a Debreceni Regionális Munkaerő – Fejlesztő és Képzőközpont múlt év decemberében, roma programja keretében másodjára indította útjára a közösségfejlesztő képzést.
Az előző képzés pozitív tapasztalatai és a visszajelzések tették egyértelművé, hogy a képzést nem csak folytatni, de minél szélesebb körre kell kiterjeszteni.
A programba bekapcsolódva újabb tizenkét település küldött jelentkezőket.
A cél az, hogy mind a 39 cigány kisebbségi önkormányzattal rendelkező településre eljussanak a megfelelően képzett, közösségi munkára alkalmas roma asszisztensek.

A népszerűségnek több oka van. A jelentkezőket nagyban motiválja a képzést követő biztos munka, hiszen a munkaügyi központ legújabb tervei között szerepel a hallgatók három éves 100% -os bértámogatása. A képzésre delegáló települések pedig, az érintett cigány célcsoport aktivizálhatóságának reményében számítanak a közösségfejlesztőkre.

Az 1999-ben jóváhagyott középtávú intézkedési csomag többek között azt célozta meg, hogy a roma népességnek bővüljenek a foglalkoztatási lehetőségei a munkaügyi központok és a cigány kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködés révén. Mindez azonban csak akkor valósulhat meg, ha javul a célcsoport aktivizálhatósága, bevonhatósága az őket érintő problémák megoldásába. Ezt elősegítendő programként indult a roma közösségfejlesztők képzése és későbbi támogatott foglalkoztatása. A program valódi célja, hogy a roma asszisztensek képesek legyenek a térségben élő romák problémáinak belülről történő feltárására, érdekeik képviseletére.

– *A végzett hallgatókat kisebbségi önkormányzatok, települési önkormányzatok, családsegítő intézmények alkalmazzák szívesen, mert hogy semmiféle anyagi terhet nem jelent foglalkoztatásuk* – tudtuk meg **Bank Richárdtól**, a DRK képzési szektorvezetőjétől. – *Jelenleg 23 fővel folyik a tanfolyam, mely május 30-ig tart. A 671 órás, 5 és fél hónapos képzésen a hallgatók elsajátíthatják a jövőbeni munkájukhoz szükséges tudnivalókat. Tanulnak számítógép – kezelést, amiről OKJ-s bizonyítványt kapnak, közösségfejlesztést, valamint résztvesznek önismereti és drogprevenciós foglal-*

kozásokon. Vizsgaként szakdolgozatot kell készíteniük megadott témák közül választva, saját településükre levetítve.

Az előző „csapat" hallgatói sikeresen elhelyezkedtek, megbízhatóan végzik munkájukat. Kisebb értelmezési problémák azonban adódnak a közösségfejlesztők feladatkörének meghatározásakor. Ugyanis nem ártana eldönteni, hogy a közösségfejlesztő tagja-e a kisebbségi önkormányzatnak, vagy kívülről segíti munkájukat. A feladatok rendkívül összemosódnak. A CKÖ-k szívesen dolgoznak asszisztensekkel, hiszen nekik megvan az az előképzettségük, amely lehetővé teszi a valódi közösségi munkát, a pályázati anyagok elkészítését, valamint a hivatalos ügyek intézését. A tanultakat hasznosítva bármilyen szervezést lebonyolítanak, és sajnos azt kell hogy mondjam, a testület tagjaival ellentétben.

Annak idején a program születésekor arról volt szó, hogy a közösségfejlesztők teljesen különálló munkát végeznek. Segítik és összetartják a közösséget. Ma már viszont teljesen összemosódtak a feladatok. Véleményem szerint mindenképpen hosszútávra kellene kiépíteni a képzési konstrukciót, megnézve azt, hogy az Unióban szükség lesz-e kisebbségi önkormányzatokra. Ha nem, az asszisztensek feladatai meghatványozódnak, mert roma közösségek akkor is lesznek, akiknek ugyanolyan szükségük lesz a segítségre.

A végzett asszisztensek nagyon jól dolgoznak. Személyes tapasztalatból mondhatom, hogy azon a településen ahol van közösségfejlesztő, ott sokkal egyszerűbb szervezni átképzést célzó roma oktatást. Ők azok, akik felkeresik a potenciális célhallgatóságot, ismerve lehetőségeiket, agitálnak a képzésre. A képzés színvonalát emeli, hogy végig követik az oktatás folyamatát, ügyelve a rendszeres tanulói megjelenésre.

Szintén csak személyes véleményem, hogy a közösségfejlesztők képzési tematikáját fejleszteni, frissíteni kellene. Sőt, a már végzett tanulók folyamatos képzését is szorgalmaznám, kiszélesítve a kört a kisebbségi önkormányzati képviselőkkel. Sokkal hatékonyabb munkát végezhetnének a közösség érdekében, ha képzésük folyamatossá válna.

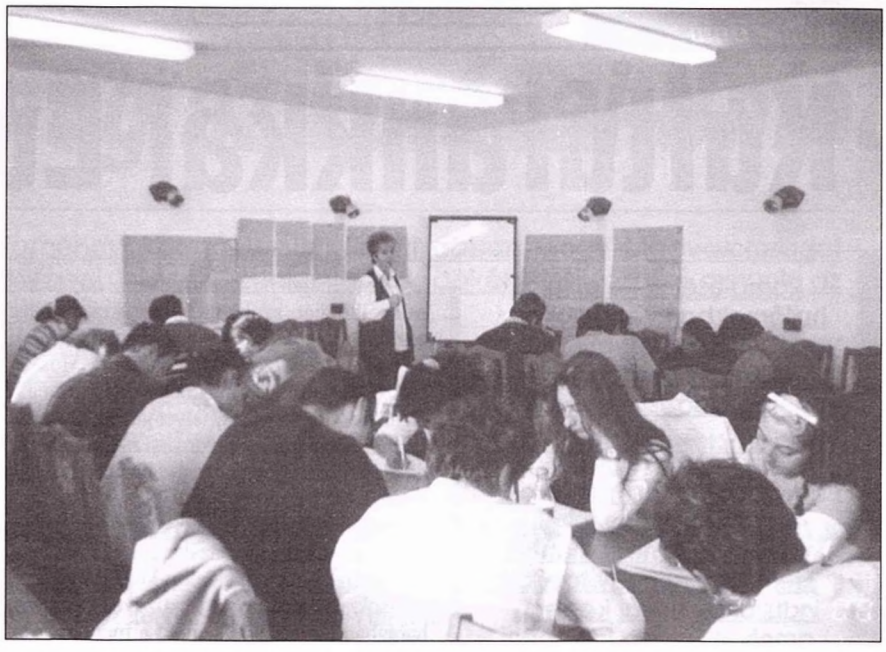

A fotó illusztráció

* * *

Furákné Lázók Erzsébet Jászkisérről jár be mindennap az oktatásra. Saját bevallása szerint imád tanulni, éppen ezért nem hagyta ki a kínálkozó lehetőséget.

„A tanulás az egyetlen útja a felemelkedésnek és az előrejutásnak. Csakis ezen az úton tudunk fellépni az előítéletesség ellen, elősegítve a romákról kialakult negatív kép megváltozását. A gyerekeimet is ebben a szellemben nevelem. Az én településemen elég jó a roma és a nem roma emberek viszonya, de sajnos nagyon sok a munkanélküli. A romák szinte csak a közhasznú munkát tudják kihasználni. Ha végzek a tanfolyamon, előreláthatóan a települési önkormányzatnál fogom hasznosítani a tanultakat. Nagyon szeretnék az embereknek segíteni. Már most is nagyon sokan fordulnak hozzám kérvényes ügyeikkel. Úgy gondolom, hogy az itt tanultakat maximálisan fel tudom majd használni a jövőbeni közösségfejlesztő munkámban és köszönöm az illetékeseknek, hogy lehetőséget kaptam a tanulásra."

Kovács Józsefné azért kezdte el a képzést, mert mindenképpen meg akarta tanulni a számítógép kezelést. Sok éve már, hogy Lungo Drom elnökként és képviselőként tevékenykedik Kisújszálláson, így a közösségi munka, mint tevékenységi kör nem idegen számára.

„Nagyon sokat segít az iskola. A meglévő tapasztalataimat kiegészíthetem a tanultakkal és biztos vagyok benne, hogy a hatékonyság a későbbiekben megmutatkozik. '92 óta végzek közösségi munkát, de úgyvélem a tanulás soha nem árt. Nap mint nap szembe kell néznünk hiányosságainkkal, melyeket csakis tanulás útján, önmagunk fejlesztésével küszöbölhetünk ki. Számomra a legnagyobb segítséget a számítógép kezelésének elsajátítása jelenti, hiszen ma már nélkülözhetetlen a hatékony munkához."

Mányi Jenő, a nagyrészt romák lakta Tiszabőről jár a tanfolyamra. A tartós munkanélküli roma férfi minden eddigi próbálkozása kudarcba fulladt a munkakeresésben. A munkaügyi központban hívták fel a figyelmét a képzés lehetőségére.

„Mindenképpen a későbbi biztos munka reményében vállaltam a tanfolyam elvégzését. A jövőben nagy valószínűséggel a családsegítők helyi csapatát fogom erősíteni. Nem kétséges, hogy származásom, vagyis a helyi közösség ismerete és az itt tanultak alkalmazása sokat segít majd a segítő és közösségfejlesztő munkában."

Lukács Ilona

Kultúránkkal Európába

Roma őseink Kelet felől, hullámokban vándoroltak és érkeztek meg a Kárpát medencébe rengeteg üldöztetés, véráldozat árán. Nyugat felé tartottak, akárcsak az ősmagyarok, akik az Uralon túlról vándorolva megpihentek Etel-közben, hogy tovább induljanak hazát keresni, amelyet Európa közepén, a bércek között találtak meg. Cigány gyökereinket Indiában találjuk meg, a hátsó indiai Pandzsabban látták meg a napvilágot.

Az ősmagyarok **I. Szent István** királyunk megkoronázása és uralkodása révén felvették a kereszténységet, államot alapítottak, s fészket, otthont, hazát teremtettek az ide érkező népnek, közöttük a cigányságnak is. A romákat egész Európában megvetették, üldözték, nem fogadták be. Ahol időlegesen sátrat vertek ott volt az otthonuk, míg tovább nem üldözték őket.

Nem csak a vérünk, az örökös vándorlás ösztöne, s nem csak gyökereink, hanem az állandó küzdelem is arra kényszeríttette, s az üldöztetések is a kényszerű útkeresésre sarkallták őket az életbenmaradásuk fenntartásáért. Zsigereikben hordták a szabadság utáni vágyat. Képtelenek voltak hosszú évszázadokig megbékélni a társadalmi kötelezettségekkel, béklyóként nehezedett rájuk a társadalmi beilleszkedés kényszere, rendje.

Ahol elhaladtak vagy ideiglenesen megtelepedtek, magukba olvasztották az ott élő népek kultúráját, szokásait, s ezekkel ötvözve gazdagították és teljesítették ki az őshazából hozott, s megőrzött cigánykultúrát. Hosszú évtizedekben, küzdelmekben született meg a cigányság identitása, amelyet gazdag kultúrájukban, hagyományaikban, ősi mese és mondavilágukban énekeikben és táncaikban ma is őriznek.

Immár évszázadok óta él együtt a romaság a magyarokkal egy hazában, a Kárpát medencében. Küzdelmekben, közös harcban, sok-sok ellentmondást leküzdve, békében, haragban kovácsolódik mind a mai napig ez az együttélés. A romák szívósságuknak, edzettségüknek köszönhetik, hogy megőrizték saját kultúrájukat, s gazdagították a magyar kultúrával keveredve a saját és a közös kincsünket. Hamis minden olyan teória, amely értékrendet igyekszik felállítani a kultúrák között. Nem szabad rangsorolni, mert nincs alá és felé rendelt kultúra, csak egyenrangú kultúra van.

Közismertek azok a hátrányok, melyeket részben történelmünk folyamán elszenvedtünk, s a máig élő, ható diszkrimináció, megkülönböztetés, amelyeket el kell szenvednie a cigányságnak. Mégis azt valljuk: Európába magyar állampolgárokként a cigányság nem csak elmaradottságával, anyagi szegénységével, de szellemi kincseivel is kopogtat. Azokkal az értékekkel, amelyekkel hozzájárultunk e haza megbecsüléséhez.

A cigányság a magyar történelem folyamán mindig a közjó mellett állt, s ha szükség volt rá ágyút öntött, lovakat patkolt **Gábor Áron** mellett, kardot rántott a szabadságért **Thököly, Rákóczi, Kossuth** oldalán, hősi halált halt a szabadságharcokban a labancok ellen vívott csatákban. És megszületett magyar verbunkjaival, **Bihari, Czinka Panna, Dankó Pista** muzsikájával biztatott, sarkallta kitartásra évszázadok harcaiban a haza oldalán a magyarságot. Visszük magunkkal kézműves iparunkat, azt a hallatlan mély, egyedülálló, szenvedélyes művészeteinkben tükröződő érzelmi világunkat, amelyet a világhírű költőink, képzőművészeink, zenészeink alkottak meg, amelyek a hegedűk húrjain sírnak fel, s világhódító körutak során meghódítják a népeket, s mind Keleten, mind Nyugaton szívükbe zárnak az emberek milliói.

Szellemi kincseivel a romák legkiválóbb alkotásai már Európában vannak. Elfogadták, befogadták, elismerték értékeinket. **Bari Károly** Kossuth-díjas folklorista költőnk, a cigány Ady szellemi nagyságát, **Lakatos Menyhért** Füstös képeit, **Péli Tamás** ősi cigány pannóját, mely féltve őrzött kincse a tiszadobi Andrássy kastélynak, **Szentandrássy** Hármas oltárképét, a cigány Picasso **Balázs János** világot hódító képeit, a 100 Tagú Cigány Zenekar kulturmisszióját, a Kályi Jag sikereit, **Choli Daróczi József** Bibliáját, **József Attila** fordításait, **Nagy Gusztáv** roma nyelvre fordított Ember tragédiáját, **Csemer Géza** színdarabjait, Európa és Japán színpadjain dörgő taps fogadja a cimbalom **Paganinijének, Ökrös Oszkárnak** virtuozitását, hegedűseink csillogó játékát, zongoristáink sikereit, **Szakcsi Lakatos Béla** világhírű jazz-zongorista improvizációit, **Fátyol Tivadar** Átok és szerelem című filmzenéjét, **Bangó Margitot,** sok-sok fiatal költőnk alkotásait, a roma költészetet, irodalmat, képzőművészetet megteremtő és ápoló lírikusainkat és sok-sok fel nem sorolt értékeinket, s mindazokat, akiknek Magyarország a hazája, itt vannak otthon cigányként is.

Azzal, hogy Magyarország az egyesült Európa tagja lesz nőnek a cigányság esélyei is, segítséget, támogatást kapunk elmaradottságunk, szegénységünk leküzdésére. Esélyt a felzárkózásra, noha jól tudjuk, hogy a cigányság sok-sok gondot, problémát, megoldásra váró teendőt is csomagjában cipel. De hogy mindez a hátrány csökkenjen, s e hazában élő cigányság biztos jövője is megalapozottabb legyen, s elérhető közelségbe kerüljön valamennyiünknek, a cigányságnak is többet kell tennie. Ehhez ad lehetőséget, teremt esélyt hazánknak a közös Európába való részvétel.

Naivitás lenne, ha 2004. május elsején a belépésünket megpecsételő aláírást követően azt várnánk, hogy máról holnapra megváltozik most már a cigányság élethelyzete, jobban fog élni. Nem! Ez hosszú folyamat eredménye lehet csak, s generációs feladat, melyben tisztességesen részt kell vállalnia a hazai roma társadalom minden tagjának is. Csak így érkezhetünk el anyagiakban és szellemiekben egyaránt Európába.

Farkas Kálmán

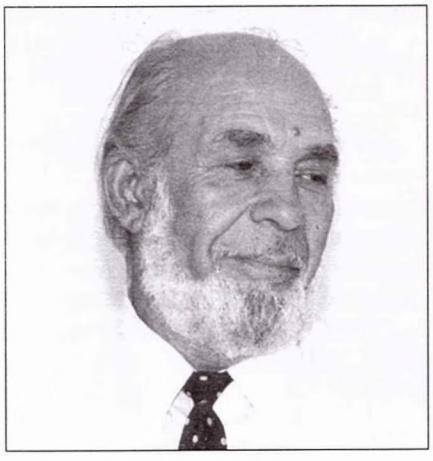

Lakatos Menyhért

Péli Tamás

Ismerjük meg az Európai Uniót

A rendszerváltást követő valamennyi kormány egyetértett abban, hogy Magyarországot minél előbb alá kell vetni az európai integrációnak, vagyis tagként kell csatlakoznunk az európai népek intézményes együttműködéséhez.

Hogy miért is, azt sokan sokféleképpen megmagyarázták már, mégis úgy gondoltuk, hogy olvasóink számára egyértelműbb képet adhatunk a tagság előnyeiről, ha bepillantást nyerhetnek az unió működésének mechanizmusába.

Uniós rovatunk első részében megismerhetik az Európai Közösség történetének néhány fontosabb elemét.

1949: Az Európai Tanács megalakulása. Az ET párhuzamosan működik az Európai Unió szervezeteivel. Alapítója ugyanaz az öt ország, melyek a már megszűnt Brüsszeli Szövetséget kötötték. Az ET-nak ma már 40 ország tagja, köztük van az összes EU tagállam és tagjelölt is. Elsősorban emberjogi és környezetvédelmi problémákkal foglalkozik, a tagországoknak ajánlásokat tehet, melyek betartása nem kötelező, de illendő. Székhelye Strasbourgban van, és a Tanács hozta létre az Európai Emberjogi Bíróságot is. Intézményesült formát 1974-től kaptak a csúcsvezetők megbeszélései.

1979-ben az Európai Parlament képviselőit először választották közvetlen szavazással a tagországok polgárai.

1981-ben csatlakozik tizedikként Görögország az akkor még Európai Gazdasági Közösség néven működő konszenzushoz. 1973-ban volt az első bővítés, EGK tagja lett Dánia, Írország, és Nagy-Britannia. A norvégok 1972-ben népszavazáson utasították el a csatlakozást.

1985-ben a tagok Milánóban állapodtak meg arról, hogy 1992-ben új szerződést kötnek a felszabadított belső piacokról, és a központi közösségi szervezetek hatalmának megerősítéséről. Ez a megállapodás készítette elő Európa megszületését.

1986-ban Spanyolország és Portugália is csatlakozik. Szintén ebben az évben lett Beethoven Örömódája az Európai Közösség hivatalos himnusza, és a kék alapon körbe rendezett sárga csillagok zászlója. A szimbólumokat megtartotta az Európai Unió is.

1989-ben Az Európai Közösség állam és kormányfői elkötelezték magukat a közös valuta bevezetése és a központi bank felállítása mellett. Rá egy évre megszületik a Schengeni Egyezmény, melynek értelmében megszüntették a tagállamok közötti határellenőrzést, a Közösségi és a kívülálló országok határain pedig egységes határvédelmi rendszert állítottak fel. A megállapodás 1995-ben lépett hatályba. Az Unión belüli utazáshoz a tagállamok állampolgárainak azóta útlevelet sem kell magukkal vinniük.

1992 februárjában Maastrichtban a tagországok az Európai Gazdasági Közösséget Európai Unióvá alakították át. Az új alapokon működő, sokkal szorosabb együttműködés programjában szerepelt a közös valuta bevezetése, a közös külpolitika és védelmi politika hivatalossá tétele. Az unió polgárai szabadon költözhetnek és vállalhatnak munkát a tagországokban, és szavazhatnak más tagállam önkormányzati választásán. Sok területen egységesítették a tagországok törvénykezését. Az országok közti kereskedelmi korlátozások megszűnésével létrejött az úgynevezett Egységes Piac. A szerződés '93 novemberében lépett hatályba.

Az **1997-es** Amszterdami szerződés még szorosabbá fűzte az együttműködést. Egységesítették a menekültügyet, a foglalkoztatáspolitikát és a szociális törvények egy részét. Az Európa Parlament jogkörét kibővítették. A szerződés 1999-ben lépett hatályba.

1998-ban indulnak meg a tárgyalások a dél- és keleteurópai országokkal a csatlakozásról. Először Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Magyarország és Szlovénia vehetett részt a tárgyalásokon, majd később csatlakozhatott melléjük Bulgária, Lettország, Litvánia, Málta, Szlovákia és Románia is. 2000-ben kezdődött a nizzai tanácskozás, melynek záródokumentumát a következő évben írták alá a tagállamok. Rögzítette azokat az intézményi reformokat, melyek az Unió bővítéséhez szükségesek. 2001-ben pedig megnevezik a 10 befutót. Hivatalosan bejelentik, hogy várhatóan 2004-ben, 25-re nő a tagállamok száma. A tíz kiválasztott között ott van hazánk is. 2002 decemberében az EU megegyezett mind a 10 csatlakozásra váró tagállammal, lezárták a csatlakozási feltételekről szóló fejezeteket, és kijelentették, hogy 2004. május elsején beléphetnek az országok az Unióba.

Összeállította: Lukács Ilona

Amikor Arany János – az általa addig teljesen ismeretlen szerző – **Madách** drámai költeménye, Az ember tragédiája kéziratának utolsó oldalára ért, megrendülten írta az aljába: „ex leone-leonem", azaz: oroszlánról az oroszlánt. A „körméről is megismerni az oroszlánt" latin közmondást alakította át, azt kívánván jelezni, hogy Madách már nem kezdő tehetség, hanem kiforrott alkotó. Nos, ilyenfokú katartikus élményben kétség kívül nem részesül, aki ***Tóth Olivér*** karcsú kötetét, a ***Fekete tűzben*** című versválogatást értő szemekkel olvassa végig, de azt azért örömmel állapíthatja meg: költő született. (Erre egyébként az ifjú szerzőnek folyóiratunk legutóbbi számában közreadott két költeménye is bizonyság lehet.)

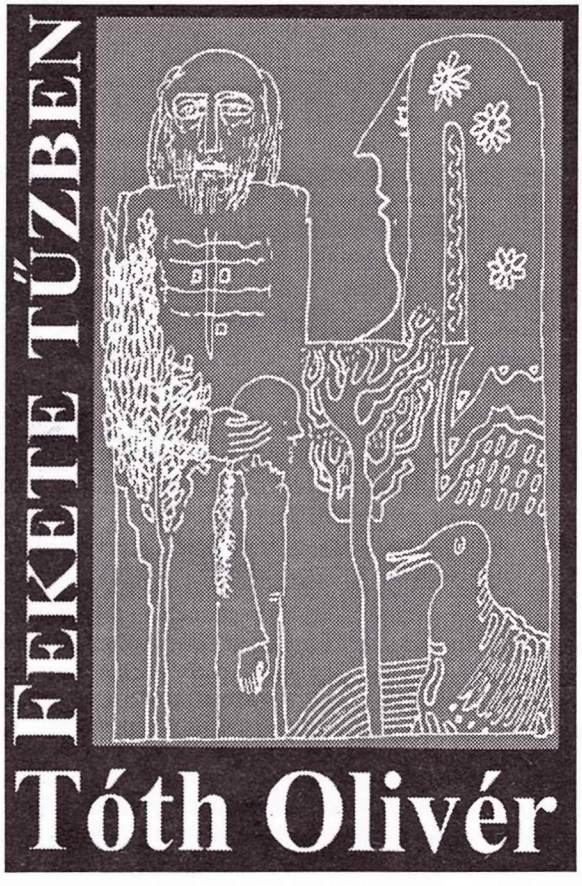

Be kell valljam, hogy kissé elfogult vagyok a fiatalemberrel kapcsolatban, hiszen hosszabb ideje igyekszem nyomon kísérni bontakozó tehetségét. Olivér már diákköltőként is felhívta magára a figyelmet: a sárvári, majd a balassagyarmati irodalmi versenyen is díjat nyert alkotásaival, 2000-ben pedig a „Hit a szóban" című antológia is helyet adott néhány művének. Versei előtt – fiatal kora ellenére – olyan folyóiratok is megnyíltak, mint a Polisz vagy az Új Holnap, de csemegézett belőlük már az Észak-Magyarország című napilap is.

Fecske Csaba, a könyv egyik ajánlója így fogalmaz „Tóth Olivér mögött nem áll meggyőző erejű életmű, csupán néhány ígéretes, őszinte vers. Olykor egyetlen sor, egy szép metafora mutatja tehetségét…" Ennél azonban jóval többről van szó. Bátran vállalom az ítéletet: Tóth Olivér tehetséges, az oroszlánkörmöknél már most is többet mutat. A huszonegyedik évében járó cigány költő érzékenysége a vershelyzetekre érettebb alkotók között is ritka. A bányászvilág mélyéből érkezett (csakúgy, mint a hasonlóan diákköltőként kezdő, nagy tehetségű és ma méltatlanul csak háttérben ragyogó Rigó József). Hasonlatai, példázatai jelentős része is a tárnamélyből kerül napvilágra (s olyannyira jellemző költészetére, mint néhai Szepesi Józsefünk korai verseiben a proli-lét költői képei). Bár könnyen beleléphetne, mégis sikerül elkerülnie az epigonság, az utánzás csapdáit. Cigány tárgyú verseiben sem köszönnek vissza unossá csépelt fordulatok csak azért, hogy a roma költőként szerezhető kiadási támogatáshoz szükséges penzumot teljesítse. Egyéni, tehát hiteles cigányságélményben lehet részünk: saját sors felesel a korral. Költői erényei közt feltétlenül említést érdemel az is, hogy erős ura a nyelvnek: lírája tud zengzetes és egyszerű is lenni, s többnyire képes a keresetlenség érzetét kelteni. A játékosság, a könnyedség azonban elkerüli, érződik, hogy számára még csak felszabadító önkínzás a vers születése. Megénekelt életsorsát végig gondolva persze ezen aligha csodálkozhatunk.

Félve merem csak leírni, nehogy önmagát beteljesítő jóslattá kerekedjen, de mintha szeretetlenség lebegné körül. Ő maga ezernyi szállal kötődne – ezt sugározzák versei – de a visszakötések, hozzá való ragaszkodások elenyésző nyomokat hagynak sorai között. A fiatalok világában gyakori jelenség ez, itt azonban az életöröm oly nagyfokú hiánya feszül lelkeinknek, ami mindenképpen veszélyt jelez. Tessék odafigyelni rá, és szeretni Tóth Olivért! Alaposan kiérdemelte! Szepesi József óta tudjuk: „a kezdő bízhat". Hiszem, hogy ez nemcsak a poétára, a kezdő Tóth Olivér-olvasókra is igaz.

(A könyv – melyet a miskolci Felső-Magyarország Kiadó gondozott – valamennyi nagyobb könyvüzletben, így a budapesti, Andrássy úti Írók Könyvesboltjában is hozzáférhető.)

* * *

A közelmúltban jelent meg a húszéves Oktatáskutató Intézet új kiadványa, a ***Cigány gyerekek az általános iskolában*** című tanulmánykötet, amelyet **a *Havas Gábor - Kemény István – Liskó Ilona*** szerzőhármas neve fémjelez. A szociálisan hátrányos helyzetű cigány gyerekek oktatásának fontosságát a rendszerváltás óta minden kormány elismerte azonban a '90-es évek kormányzati intézkedései sem voltak képesek ellensúlyozni sem a lakóhelyi adottságokból (kistelepülések, depressziós térségek) származó iskolai hátrányokat, sem a többségi társadalmi környezet előítéletes magatartását – állapítják meg a kutatók. Jelzik azt is, hogy a fokozatosan javuló iskoláztatási adatok ellenére az említett évtized végétől kezdődően egyre több cigány kisebbségi érdekvédelmi szervezet bírálja a közoktatási rendszert, a cigány gyerekeket ért hátrányos megkülönböztetés és az intézmények szintjén megnyilvánuló elkülönítő törekvések miatt. Az Oktatáskutató Intézet az 1999/2000-es tanévben azért kezdte meg felmérés-sorozatát, hogy valós képet szerezhessünk a cigány diákok tanulási körülményeiről, sérelmeikről és szervezett hátrányaikról, illetve elkülönítésük mértékéről, valamint mindezek okairól. 192 iskolában beszélgettek a roma tanulók szüleivel (összesen csaknem 1800 személlyel), az iskolafenntartókkal, az igazgatókkal és az osztályfőnökökkel. Jegyzőkönyveket vettek fel az adott településen tapasztaltakról, valamint az iskola- és óralátogatások tapasztalatairól is.

Egyetlen megállapítás is pontosan elég, hogy felhasítsa azt a szövetet, amely eltakarná mindazt, amit korszerű pedagógiaként, cigány fiataljaink rovására művelnek az országban. A szociokulturális szempontból hátrányos helyzetű gyerekek elkülönített oktatását kizárólag az oktatás minősége, hatékonysága és eredményessége (a felzárkóztatás sikere) igazolhatná – állapítják meg a szerzők, rögzítve azt a szomorú tényt is, hogy jelenleg az elkülönített oktatási formákban folyó oktatás minőségét és eredményességét senki sem méri. Az iskolák akkor is beindíthatják évről-évre ezt a formát, ha az iskoláztatás utolsó évéig sem következik be a felzárkózás, sőt bevallottan csökkentett követelményeket támasztanak az ezekbe az osztályokba járó gyerekek számára. A könyv rengeteg adatsorral dolgozik. Fontos következtetések vonhatók le a cigány pedagógusok tantestületi és szülői fogadtatásáról. (Érdekes, hogy éppen az utóbbiak értékelik csökkent értékűnek, s fogadják el

nehezebben a cigány származású tanítókat, tanárokat.) Szó kerül a cigány fiatalok továbbtanulási szándékairól, kimaradási mutatóikról, s azok okairól. Érdemes fontolgatni a szokások erejét, s megváltoztathatóságának esélyeit, hiszen – megint csak számok igazolják – jelentős arányban a lányok áldott állapotba kerülése okozza az iskolai tanulmányok megszakítását. Az is döntő tényezőnek bizonyul a tanulási sikertelenségben, ha már a tanulók szülei sem tudhatnak magukénak iskolai sikereket. Olyan ez, mint egy fordított maghasadás. Nemzedékről nemzedékre szűkülő tudás hagyományozódik át e rétegek közt, tökéletes esélytelenséget jelentve az éppen munkaerő-piacra lépő korosztálynak. Történik mindez akkor, amikor ugyanebben a hazai cigányságból örvendetesen egyre többen jutnak el a szakképző- és középiskolákba, s végzik el sikerrel azokat. Úgy tűnik – s ezt idővel ki kell mondani – végérvényesen megindult a hazai roma lakosság tudásalapú kettészakadása. Az iskolai oktatás, a felzárkóztatás legfontosabb intézménye, úgy tűnik, képtelen a jelenlegi feltételrendszerek közepette eleget tenni a ránehezedő társadalmi nyomásnak. A közelmúlt számos eseménye igazolta, hogy az előítéletek bővítetten termelődnek újra a közoktatás berkein belül. Iskoláink falain belül jó néhány helyen áldatlan állapotok uralkodnak. Az Új Mandátum Kiadó kötete ezek mélyére hatol, ennél többet azonban nem tehet. A megoldás az oktatáspolitikusokra, a pedagógusokra, a cigány szervezetekre, s magukra a cigány családokra vár. Kölcsönösen egymásra utaltak. Önmagukban, külön-külön aligha lábalhatnak ki ebből az – érzésem szerint – egyre növekvő ingoványból.

(Az említett kiadvány megvásárolható az Oktatáskutató Intézetben, de levélben is megrendelhető a 1054. Bp., Báthori u. 10. címen.)

– **Hegedűs Sándor** –

Cigány irodalmi könyvtárak az iskolákban

Tavaly a Beregi Kulturális Napok keretében a szépséges nevű Aranyosapátiban, e csupa virágos kertekkel, szépen gondozott faluba invitáltak meg azzal, hogy tartsak előadást az iskolában gyerekeknek, felnőtteknek a cigány kultúráról, különös tekintettel a roma irodalomról. Nem akartam elhinni, amikor elmondta a Vásárosnaményi Könyvtár vezetője, azért helyezték át másnapra az én előadásomat, mert a városból is többen szándékoznak meghallgatni, mert az előző napon **Pomogáts Béla,** az Írószövetség elnöke tartotta a megnyitót, s arról sem szerettek volna lemaradni, de mindenképpen ott akartak lenni Aranyosapátiban is. Mivel azonban egybeesett a megnyitó és az én előadásom, úgy döntöttek áthelyezik, s Aranyosapátiba invitálják a környék irodalom-kedvelő közönségét.

Tudom, hogy az érdeklődés elsősorban a roma irodalomnak szólt, s azért tapasztalhattam hallatlan nagy kíváncsiságot. Szomjazták minden szavam, hiszen először hallhattak a roma kultúra és irodalom gyöngyszemeiről. Teljesen megtelt a gondozott iskola nagy terme. Büszkeség töltötte el **Kozma Károlyt,** az igazgatót. Valójában akkor határoztak az aranyosapátiak cigány irodalmi kiskönyvtár megalapozásáról. Ekkor vették fel a kapcsolatot a Szolnokon működő „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány dolgozóival, s rendelték meg az első roma irodalmi munkákat. Azóta rendszeresen jelentkeznek, kevéske pénzükből is áldoznak a roma irodalom legújabb műveire.

Piricse, ez a maroknyi homokfalu egyike azoknak a legcsóróbb településeknek, amely szomszédaival, Nyírbéltekkel, Penészlekkel együtt e haza „koldusai", s ennek ellenére példája csodálatra méltó. Iskolájában példásan, jó megértésben együtt élnek cigány és nem cigány tanulók, nincs külön kanál, pohár, tányér, s **Éles Miklós** igazgató empatikus vezetésével példamutató eredményeket érnek el tanulói a cigány irodalom és kultúra művelésében, terjesztésében. Az egész körzetben óriási hírverése van mindig a Piricsén rendezett tíz-tizenöt iskola cigány tanulóinak irodalmi vetélkedőjének. Ezeknek a küldetéseknek a nyomán indult el e szegény térségben az iskolákban a cigány irodalom kiskönyvtárainak a megalapozása.

Csak az elismerés hangján szólhatunk azokról az önkormányzatokról, polgármesterekről, vállalatvezetőkről, akik felismerték és felajánlásaikkal is segítették, (segítik) hogy minél több általános iskolákban létesüljenek a roma irodalmat népszerűsítő műhelyek. Elsők között kell megemlíteni Mátészalka egykori polgármesterét, ma a megyei közgyűlés egyik alelnöke **dr. Szilágyi Dénest,** aki első szóra segített, s így jutottak hozzá a város iskolái cigány írók műveihez. Elismeréssel szólhatunk **Bakk Zoltánról,** Törökszentmiklós polgármesteréről, **Iklódi Lászlóról** Nyírmada első emberéről, a Móricz Zsigmond Szabolcs-Szatmár megyei Városi Könyvtárának igazgatójáról, **dr. Nagy Lászlóról,** s a roma irodalmat szívén viselő könyvtárosáról **Lukács Ilonkáról** és sok másról.

Szívén viseli a roma irodalom támogatását **dr. Bíró Miklós,** Mátészalka új polgármestere is. **dr. Béres József,** a világhírű feltaláló adománya révén jutottak cigány irodalmi művekhez a törökszentmiklósi, a karcagi, a tiszapüspöki általános iskolák. S alig van Szabolcsban olyan, különböző képzésben résztvett s résztvevő felnőtt roma ember, aki **Lőkös Sándor** a Keleti Ébredés Közalapítvány Kuratórium elnöke által ne kapott volna egy-egy sikeres vizsgája után cigány irodalmi művet. Ezek száma meghaladta a több százat! **Buda Barna** igazgató úr vezetésével megkezdték Nyíregyházán a Göllesz Viktor tanintézményben is a roma irodalmi kiskönyvtár megalapozását. **Együd András** igazgató figyelmessége és **Baráth Katalin** tanárnő gondoskodása révén ma már az állami gondozott fiatalok jelentős része is olvas cigány irodalmat Szabolcsban. Üzemi munkások kezébe kerülnek a legújabb roma irodalmi művek **Holp Jánosnak,** a Divat Ruházati Kft igazgatójának a gondoskodása révén. Nyíregyháza megyei jogú város, és a megyei önkormányzat oktatási és kulturális bizottsága is áldoz a cigány irodalomra rendszeresen.

Köszönet mindazoknak akik segítettek, s nem kevésbé illeti elismerés és köszönet a roma irodalom gondjait, megjelenését vállaló, Oktatási és Továbbképzési Központ Alapítvány munkatársait, a Lungo Drom roma lap főszerkesztőjét **Paksi Évát,** a kiadót s valamennyi munkatársát, akik az első betűtől az utolsóig nyomon követték egy-egy mű elkészülését. Elismerés a recenzenseknek, **Hegedűs Sándornak, dr. Kerékgyártó T. Istvánnak, Kárpáthy Gyulának,** szerkesztőknek, beíróknak, nyomdászoknak, minden résztvevőnek, akik munkájukkal, tehetségükkel résztvettek a művek előállításában. És nem utolsó sorban a nyomdának.

Valamennyiünk öröme, hogy a magyarság imája, a Himnusz költője Kölcsey, a nagy realista Móricz, a Szinbád és a Vörös postakocsi regényes alakja Krúdy, a szőke város szülöttjének Vácinak, a fenegyerek Ratkónak s a többi neves magyar irodalmának a hazájában otthonra leltek, a roma irodalom ismert és megismerésre számottartó nagyjai, **Bari Károly, Lakatos Menyhért, Choli, Rostás Farkas György, Rácz Lajos, Szécsi Magda, Szolnoki Csanya Zsolt, Farkas Oszkár** és a többiek. S ma már a Ki-mit-tudok, a vers és prózamondó versenyek szereplői között a roma írók, költők is helyt kapnak, s fellendülnek a cigány gyerekek ajkain. S mindez elsők között a megyék legszegényebbikének a falvaiban.

Csak remélni tudom: miután tudomást szereznek róla az önkormányzatok, a 140/1999-es könyvtári törvény értelmében – mint azt feladatuk közé sorolja - áldoznak a cigány irodalmi kiskönyvtárak megalapozására is. Szabolcs-Szatmár-Bereg legtöbb iskolájában és ország szerte a kisdiákok hozzájutnak a cigányság legjobb műveinek olvasásához.

Farkas Kálmán

A Cigány Ku

A Cigány Világszövetség 1971-es londo
április 16-át, mint a Cigány Kult
***Rácz Lajos* és *Szécsi Magda* verseivel sz**

Elindulok hozzád anyám

Félévszázad bölcsességű szemed
szarkaláb-ösvényein
elindulok hozzád anyám.
Befordulok mosolyod kapuján -
kétszer kulcsra zár ölelésed.

Csillagsorsom csillagait
kötényedbe öntöm,
s csókjaimmal öntözöm
ránc-virág arcod,
füvek selymével törlöm
fáradt homlokod.

Otthonra lelni

ülök a putri alján
arcomba vágja a hazát
a szél
vicsorog rám a fény
magány-kerítés
szögesdrótján
rángatódzik sóhajom
háromszáznyolcvan voltos
fájdalom
rázza a lelkem
hatszáz év menekülés
megannyi korbácsütés
jajától zeng az ég
egy bölcsőnyi hazát
keresek én
ahol a más szín
irgalmát ismerik
ahol a tehetség
felnőtté válhat
és békességben megöregedhet
a tudás

Kettősség

Újra itt vagyok
szólni akarok
beszélni beszélni
arról amit
elhallgattatok

immáron lejárt
önkéntes száműzetésem
számkivetettségem
rongyait levetettem

itt állok mezítelenül előttetek
rámvarrasodott
álmok
ostorcsapásaival
a hátamon

hazám
magyar vagyok
és cigány
melyiket válasszam
ha eljön értem
a halál

ltúra Napja

alakuló ülésének határozata nyomán
a Napját ünneplik világszerte.
rkesztőségünk is az ünnepnek adózik.

Volt az úgy...

I.

Volt az úgy, még az idők kezdetén,
Hogy a világ mézes-mázos csuprában
Fogvatartott meseszép cigány asszonyok
Kikacagták sárkányfogakból fúrt
Láncaikat, mert szabadok voltak ők,
Ha úgy akarták:
Virággá változtak, bódító illatú vörös
Rózsákká és szirom szárnyaikkal
Angyalok vállára szálltak, integetve
Bajuszos lókötőknek, kik sokat látott
Szemük káprázatának hitték a lángfényű
Rózsa-asszonyokat, akik mindig
Tovább repültek. Hol paradicsommadár,
Hol aranyporos pillangók bőrébe
Bújva: megrészegülve a szabadságtól
S a vágytól, hogy földillatú, éjfekete
Hajukba, s örökkön-örökké zokogó
Szívükbe rejthessék a világ minden szépségét.
Nem magukra gondoltak e régi
Idők varázslatos cigány asszonyai. Álomszemű
Gyermekeik rongyos párnáit
Töltötték meg velük mély hittel, édes
Cigány énekeket kántálva, hogy az
Ő vágyaik valóra válhassanak egyszer,
A világ mézes-mázos, emberszagú csuprában...

Volt az úgy...

II.

Volt az úgy, még a szerelem égető
Érzésének megszületése idején, hogy
Egy cigány ember napforró érintésétől
Életre kelt a föld anya. Kinek szíve
Megdobbantó sivataga, hajának zöld őserdeje,
S szemének égkék tengere
A szerelem forró gőzfátyolába öltöztette
A világot, ami testének irtózatos
Vágyától megremegett és ezerfelé szakadt.
Titokzatos méhéből
Lávák milliói törtek fel szenvedélyesen
S betakarták a csillagokat.
A cigány ember megrettenve menekült
El a földanya elemi erővel rászakadó
Szerelme elől, aki csalódottságában
Mozdulatlanná merevedett.
Hegyek-völgyek, tengerek, folyók,
Meg-meg repedő föld-sebek emlékeztetik
A cigány embert e tomboló, szenvedélyes
Szerelemre, aki azóta is a
Magány vizein hajózik, s keresi hozzá
Illő társát, akit nem találhat meg
Soha, mert az aranyhajú asszonyok
Szerelmének hevét kevesli, a cigány
Asszonyok szerelmét sokallja, mint
Az epekedő földanyáét...

Péli Tamás utolsó múzsája...

– özvegy Péli Tamásné, Csirke Lili beszélt életéről –

GYORSFÉNYKÉP

Született: 1957. március 30. Budapest
Gyermekei: János (27) Aranka (26)
Legkedvesebb írója: „Mindig változik, csak a szerelmes könyveket szeretem..."
Költője: Kovács József Hontalan
Illata: A Dünn parfüm
Étele: Pörkölt, nokedli
Városa: Róma
Politikusa: Péli Tamás volt

Parányi, tipp-topp lakásban beszélgettünk Lilivel, aki boldogan fogadott, mint mondta, nem gyakran keresik fel újságírók... És csak elvétve hívják meg a férje emlékére rendezett összejövetelekre. Ez fáj neki, és nem is igazán érti, hogy miért alakult így. Kávét ittunk, közben fényképeket nézegettünk, és előtörtek belőle az emlékek.

– Zenész családban születtem. Apám **Csirke Ferenc** klarinétos volt. Többek között olyan kiváló zenészekkel muzsikált együtt, mint... – hogy csak egyet említsek, **Lakatos Sándor**. Bohém, jókedvű, tisztességes ember volt. Édesanyám mindig otthon volt velünk, ő olyan... hagyományos életet élt, csak a családnak az érdekeit nézte és ellátott bennünket. Foggal-körömmel védelmezett. Imádott minket. Hárman vagyunk testvérek. Öcsém, **Csirke Ferenc** most Japánban muzsikál, nővérem, Ani otthon van, mint régen anyu. Szép gyerekkorom volt, kényeztettek a szüleim... De mind hármunkat. Édesanyám 1994-ben halt meg, éppen abban az évben, mint Tomi. Kegyetlen egy év volt ez... Két olyan embert veszítettem el rövid idő alatt, akik tartópillérei voltak az életemnek. Azóta

sem tudom felfogni, hogy miért történt ez velem... Éppen velem... Én egy egyszerű asszony vagyok. Elvégeztem az általános iskolát, aztán már 16 évesen férjhez is mentem. Első férjem **Rigó János** cimbalmos volt, aki kiváló zenész. Hát, nem hiába, mert a Rajkózenekarban tanult, és onnan mind tehetséges emberek kerültek ki. A házasságunk 18 évig tartott. Szültem két szép gyereket neki... Elváltunk. Nem fontos, hogy miért... Szerette az életet...

Hát, ennyi volt vele a közös élet. **Péli Tamással** 13 éves korom óta ismertük egymást. Nem egyszer mondta viccelődve, hogy na, majd egyszer feleségül veszlek te lány! És 20 év múlva beteljesült. Tényleg a felesége lettem! Egy kiállításon találkoztunk, és ahogy egymás szemébe néztünk, onnan már gyorsan peregtek az események. Szép, nagy szerelem volt a miénk. Én leéltem volna vele az egész életemet, ha nem hagy itt, ha nem hal meg olyan iszonyatosan gyorsan. De hát meghalt, én meg itt maradtam. Mindenemet oda adnám, csak újra élhetne... Tomival nagy társasági életet éltünk, de a halála után olyan csend lett... Eltűntek a régi barátok, egy sem kérdezi meg mi van velem... Tomi családja, **Nyáry Dezső, Nyáry Hajnalka, Nyáry Mihály** azok, akik nem felejtettek el és van egy jó szavuk hozzám. Tomi halála után dolgoznom kellett. Nem voltam könnyű helyzetben és elhelyezkedtem egy VIII. kerületi bölcsődében. Nagyon, de nagyon sokat köszönhetek **Scheer Évának** és főnök asszonyomnak **László Istvánné Marinak**. Nagyon jó, hogy számíthatok rájuk és a munkámat is szeretem.

Tomi engem soha nem festett le. Valamiféle babonából, miszerint ha lefest, akkor el is veszít. De azt mondta én vagyok álmai asszonya, és a régi képein, valóban felfedezhettem a női alakokban saját magamat. Úgy festett le, amikor még nem is voltunk együtt, hogy nem tudott róla, hogy engem fest. Utólag aztán rácsodálkoztunk együtt erre az érdekes dologra. Tomi anyja, Hilda szeretett engem, mert boldoggá tettem a fiát. Meg egyébként is, Hildával sok mindenben hasonlítottunk egymásra. Én is a hagyományos cigány értékek szerint élő nő vagyok, mint ő volt, vagy az anyám. A férfi a minden! A férfi az szabad! Ha Tomi éjjel 2-kor beállított 20 emberrel én szó nélkül főztem-sütöttem, tálaltam. Boldogan mostam-vasaltam rá, és pucoltam a cipőit. Nekem ez jó volt, hogy kiszolgáltam őt. Jaj, már 9 éve, hogy meghalt! Azóta a gyerekeimnek élek és a két unokámnak. Nem tudom mit hoz az élet, hogy mi lesz velem... De az biztos, hogy Péli Tamásné maradok mindörökre...

Szécsi Magda
Fotó: Nyári Gyula

Évfordulók - események

Ipolysági Balogh Jancsi

Kétszáz évvel ezelőtt, 1803-ban született Balogh János cigány muzsikus, műfordító, szótárszerkesztő, aki **Ipolysági Balogh Jancsi** néven vált közismertté.

A nemesekéhez hasonló megkülönböztető előnevét, működési helyéről kapta, ugyanis az ipolysági cigányzenekar prímása volt. Három gimnáziumi osztályt végzett, ami akkor cigány körökben hihetetlenül komoly iskolázottságnak számított. Az 1848/49-es szabadságharc hívószavára azonnal katonának állt, s a magyar honvédség állományában, **Guyon Richárd** hadtestében szolgált zenekara tagjaival együtt. Részese volt a Schlikk elleni tokaji csatának, a tarcali, a branyiszkói, az iglói és a temesvári ütközeteknek. A szabadságharc bukása után Guyon tábornokot Törökországi emigrációjába is követte, de hamarosan hazahozta a honvágy. 1850-ben addig példa nélküli, s sokáig követetlen tettet hajtott végre: elsőként mert büszkének lenni cigány anyanyelvére. Esztergomban adta ki, saját költségén, nyomtatásban, a „Legelső cigány imádságok"-at. A mű tartalma cigányul tartalmazza a keresztvetés szabályainak magyarázatát, a miatyánk, az üdvözlégy, a hiszekegy, a tízparancsolat fordítását, valamint egy reggeli imádságot, egy délbeni asztali áldást, egy étkezés végi hálaadást, egy estéli imádságot, s egy lefekvés előtti könyörgést.

Arról, hogy milyen szándékok vezették, a könyv második lapján álló ajánlás tudósít. Balogh Jancsi így fogalmazta meg – a hagyományos zenészi tevékenységén túlmutató – alkotói indíttatását: „Miután a fordító által tudva van, hogy még nem volt példa, hogy a cigány anyanyelvén imádkozni képes lett volna, annál fogva nem kímélvén fáradságát, s e kis fordítást a nemzetnek ajánlja a Szerző." S kiknek szánta a könyvecskét? Erről is tájékoztat a címoldalon: „mindkét magyar hazában lévő cigány nemzet számára". A **Bach**-korszakban Erdély és Magyarország újra külön igazgattatott, erre utal a meglehetősen bátor „két magyar haza" kifejezés. Az pedig, hogy saját nyomorúságos népét nemzetnek tekinti és jelenti ki, még a mai körülmények között is megsüvegelendő értékrendre vall.

József főherceg – s joggal gondolhatjuk, hogy a cigány közösségek körében munkálkodó egyházi személyek is – fordításainak kiadásától kezdve mérvadó cigány nyelvtudornak tekinthették, bár komoly visszhangra utaló nyomok nem maradtak fenn a mű fogadtatásáról. Elismertségét azonban jelzi, hogy a cigány nyelvvel tudományos kutatói szinten foglalkozó József főherceg az 1870-es években megmutatta neki csaknem kész szótárát. Ettől ösztönözve aztán Balogh Jancsi is összeállított egy saját zsebszótárt, a Hont és Gömör vármegyékben akkor élt cigányok tájszólása szerint. Sok saját képzésű szóval is bővítette a felvett szójegyzéket. Cigány nyelvű párbeszédeket és imákat is fűzött szótárához, amelyet viszont ő adott át véleményezésre József főhercegnek. A főherceg észrevételei alapján megkezdte műve átdolgozását is, de 1876-ban bekövetkezett halála megakadályozta a végső formába öntésben. E művét már csak a fia fejezhette be. Az elkészült kéziratot József főherceg megvásárolta a saját könyvtára számára.

Személyében az első hazai tudatos cigány nyelvművelőt tisztelhetjük, aki nemcsak a szórakoztatásban, hanem a haza szabadságáért és a cigányság méltóságáért, kultúrájáért, s felemeléséért vívott küzdelemben is egyaránt helytállt. Méltóbb tiszteletet érdemelne, hiszen józerével még a cigány értelmiség is alig tud róla valamit.

– Hegedűs Sándor –

Sáfár Sándor és Wuscher Anna gyűjtése nyomán

Bunda, Bunda, egérbunda (II. rész)

– Munkát... – mit bízhatna erre a csúnya lányra? Ha ezt beviszi a palotába, nemhogy a vendégek, de még a cselédek is megszöknek. De aztán mégis eszébe jutott valami. Nevetett is a gondolaton. A pulykák csak nem félnek majd tőle? Jó lesz pulykapásztornak.

– Induljunk haza! – ment vissza a vadászhoz a királyfi. – Elment a kedvem a vadászattól, meg aztán viszek a szakácsnőnek egy pulykapásztort, úgyis mindig azon nyavalyog ha meglát.

A vadász dülledt szemmel nézte a szőrös lányt. Nem értette a királyfi gusztusát, hogy ilyen pulykapásztorral akarja meglepni a szakácsnőt, de szólni nem mert, hátha méregbe gurul a királyfi, mert ma úgy is olyan kedvetlen.

Hazafelé mindig csak a széplány járt az eszébe a királyfinak. Nem értette, hogyan csalhatta meg így a szeme. Már haragudott is magára, hogy ezt a csúnya lányt miért hozta magával az erdőből. Hiszen az úton látszott meg igazándiból, hogy milyen rút, s főleg a szélben még röpködtek is a kihullott szőrök.

– Phi, phi, phi, menj már odébb, mert mind a számba röpülnek azok a rusnya szőreid – mondta is egyszer a lánynak a királyfi.

Hazaérkeztek. A királyfi a lányt az udvaron hagyta, jómaga pedig bement a konyhába.

– Ibolya! – szólította meg a szakácsnőt – hoztam neked egy pulykapásztort.

– Ó, hogy a Devla aranyozza meg azt a drága eszit, csakhogy gondolt rá! Már senki nem akart pulykapásztor lenni, mert azok a nyavalyás pulykák sehogy sem akarnak együtt maradni. Akárhogyan rohangásznak utánuk, estére mind szétszéled, és alig találnak haza aludni.

– Babók gyere be! – kiáltott a királyfi. Amikor Babók megállt a konyhaajtóban, a szakácsnő összecsapta a kezét:

– Te Szent Mária Jézus! Fiatalúr hol találta ezt a rusnya lányt?

– Hát, hogy is mondjam... gondoltam pulykát őrizni jó lesz.

– Majd meglátjuk – mondta mérgesen a szakácsné. – Mint egy nagy egér, olyan. Phi, phi, phi, hanem azt mondom, hogy a konyhába ne jöjjön, mert nem felelek, ha az ebédbe beleröpülnek a szőrei. Babóknak hívnak? Nahát én inkább egérbundának hívnálak hallod-e?

A kukta ott leselkedett a konyha körül. Kifülelte a beszélgetést. Már szaladt is, és mesélte a cselédeknek, hogy milyen jól elnevezte Ibolya az új lányt, a pulykapásztort. Hogy nem ragadt rá ez a név mégsem Babókra, azt csak annak köszönhette, hogy a szakácsnő fülébe jutott a pletyka. Ő aztán összeteremtette a cselédséget. Így maradt meg Babóknak a becsületes neve.

– No, menj, nézz a pulykák után! – küldte dolgára Ibolya a lányt.

Babók kiszaladt a legelőre. A legelő szélén volt egy bokor. Nem emlékszem már, hogy milyen bokor, de nem is az a fontos, hanem az, hogy Babók letört egy ágat, rákötötte a zsebkendőjét, amelyik még édesanyjáé volt, s indult a pulykák után. El sem hiszitek, hogy csak háromszor kellett kiáltania: hopp, hopp, hopp és a pulykák úgy összegyülekeztek, mintha száz pásztor hajtotta volna őket egy csomóba. A bot adta a bűvös erőt, vagy a zsebkendő, én nem tudom. Meg kellene kérdezni Babóktól, talán ő tudja.

Jaj, a királyfit el ne felejtsem! Ő még egy darabig üldögélt a konyhában. Nagyon szótlan volt. Meg is unta a hallgatást a szakácsnő.

– Mi baj van felséges királyfi? Én még soha sem láttam ilyen szomorúnak. Csak nem az a rút lány mérgesítette fel az úton? Ne féljen a pulykák visszaadják neki. Egész nap csúnyaságára figyelmeztetik majd. Tudja, azok mindig azt kiabálják, hogy rút, rút, rút.

– Nagy az én bajom Ibolya. Biztos el sem hiszed amit mesélek. Ma az erdőben egy odvas fa közelében ültünk le a vadásszal falatozni. A kutya mindig elvitte az ennivalóját, és bedobta az odvas fába. Amikor meg akartam nézni, hogy mi van a fában, először nagy fényességet láttam, aztán egy csodálatos, szépséges lányt, de amikor odaértem széplány helyett ezt a förtelmes csúfságot találtam. Én belehalok ha nem találom meg azt a gyönyörűséges lányt. Babókot én először megsajnáltam, de most már mindig jobban haragszom rá, mert állandóan arra a másikra, és a rossz cserére emlékeztet.

– Hahaha, jajajaj! – kacagott szívből a szakácsnő – jaj nem bírom! Megszakadok a nevetéstől! Királyfi, hát ez nagyon jó, hogy Babókot gyönyörűséges széplánynak nézte, jajajaj... Hát ez nem igaz! Fiatalúr rosszul látta. Elnézte. Szent Isten! A végén

megérjük, hogy okulás királyunk lesz!!!

– Micsoda! Te nevetni mersz rajtam!!!

– Ne haragudjon felséges királyfi, de olyan furcsa volt, hogy így elnézte ezt a lányt. Valaki megrontotta a szemét. Felejtse el az egészet.

– Hm, ha az olyan könnyen menne!

A szakácsnő nagyon kíváncsi asszony volt. Szeget ütött a fejébe a királyfi meséje. Azt is furcsállotta, hogy azok a rusnya pulykák, egésznap egycsomóban maradtak, szótfogadtak Babóknak. Igaz, hogy kiabálták mindig, hogy rút, rút, rút, de Babók ezzel nem törődött. Talán ez a lány ért pulykául, hogy fel sem veszi a csúfolkodást, mert megérti, hogy a pulykák ezt neki nem igazándiból kiabálják. Ibolya látta, hogy a pulykák megszelídültek, hát... néha-néha behívta a konyhába egy kis krumplipucolásra. Igaz, hogy nehezen szokta meg a közelségét. Eleinte folyton mondogatta neki, hogy phi, phi, phi, állj már odébb, mert belemennek azok a rusnya szőreid a levesbe! Phi, phi, phi, ne ülj az asztal mellé, mert a tortára repül a szőröd! Phi, phi, phi, ne gyere olyan közel hozzám, mert tele lesz a szemem, meg a szám a szőreiddel! De aztán csak megszokta, hogy Babók a közelében van. Kérdezgette, faggatta, hogy mi is volt az erdőben, de a lány semmiről sem tudott.

A szakácsnő kíváncsisága mindig erősebb lett, mert a királyfi szomorúsága sem múlott el. A királyfi olyan ember volt, akinek mindig mennie kellett. Vagy vadászott, vagy sétált, vagy bálba ment. Ismerték a környéken, mert szép daliás ember volt, minden gróf, herceg, király meghívta a bálba magához, hátha megtetszik neki a lánya. Most nagyon kellett volna egy ilyen meghívás, hogy felviduljon, ne üljön mindig otthon, de hetekig nem hívták sehová. Otthon meg mindig Babókba botlott. Már ránézni sem tudott. Messziről kerülte őt. Babók nem akarta észrevenni a királyfi haragját. Lábatlankodott akkor is, ha nem kellett. Igyekezett mindig valami jót tenni a királyfinak, aki nem örült ennek, sőt bosszúságát már alig tudta takargatni.

Eltelt egy-két hét, egyszercsak meghívó érkezett a szomszéd gróftól. Ráírták egy papírra, hogy estére bál lesz náluk, jöjjön el. Várják. A királyfi leült, gondolkodott. Dehogy megy el! A grófnak olyan csúnya lánya van, hogy még. De mások is lesznek. Eh, mindegy! Nem búsulhat itthon a világ végéig, elmegy. Legalább addig nem gondol az erdei lányra. Már délután kiöltözött, hogy időben odaérjen, hát kibe botlik, mint Babókba. Ott állt a kapuajtóban. Megszólítja:

– Hová mégy felséges királyfi?

Éktelen haragra gerjedt a király. Akár el se menjen. Ez a lány szerencsétlenséget hoz, mint mikor fekete macska fut keresztül előtte az úton. Kikapta a lány kezéből a botot, amelyikkel a pulykákat hajkurászta, s ráhúzott vele.

– Mi közöd hozzá! Bálba, hogy végre lássak rendes lányt is, ne kelljen egésznap ilyen csúfságot nézegetnem.

Mitagadás, Babóknak erősen tetszett a királyfi, ezért nagyon bántotta, hogy ilyen goromba volt vele. Sírva ment ki a legelőre. Összekiabálta a pulykákat: hopp, hopp, hopp. Mikor azok úgy együtt voltak csapatban mint a katonák, bement a szakácsnőhöz, és rimánkodva kérte, hogy engedje el a bálba, mert ő még soha nem látott olyant.

– Szent Isten! Mi nem jut az eszedbe? Hogy mehetnél te oda? Nem eléggé bosszantottad fel a királyfit? Hát csúfot űznél belőle ott mindenki előtt, rögtön agyon lövetne, meg engem is, ha megtudná, hogy én engedtelek el.

– Ügyes leszek. Nem fog meglátni a királyfi. Holnap el is mesélném, hogy milyen volt a bál, hogyan mulatott a királyfi. Közben még aranyat is nyomott Ibolya markába Babók. Az arany, meg a kíváncsiság miatt a szakácsnő elengedte Babókot a bálba.

A lány ahogy csak bírt, szaladt az erdőbe az odvas fához. Fejére tette édesanyja főkötőjét.

– Szép legyek, mint voltam! – mondta.

Hát egyszerre olyan szépséges lett, de talán még szebb is. Akkor gyorsan felvette az ezüst ruháját, s ment a bálba. Még a muzsikusok is elhallgattak, amikor belépett, mert ő volt a bálba a legszebb lány. Tolakodtak is a grófok, hercegek, királyok a közelébe, mert mindegyik vele akart táncolni, de a királyfi ráismert az erdei lányra, mindenkinél ügyesebb volt. Megkérte a kisasszonyt, hogy táncoljon vele. Babók nem is táncolt mással, mert a királyfi nem engedte. Tánc közben beszélgettek.

– Hová való felséges királykisasszony – kérdezte a királyfi.

– Én...? A bottal ütött várból.

– Honnan? – kérdezte mégegyszer a királyfi, mert furcsállotta a dolgot.

– Igen, a bottal ütött várból jöttem.

– Megengedi, hogy hazakísérjem?

– Persze – mondta Babók, de amikor hajnalodni kezdett, kiszökött a bálból. Az udvaron fejére tette édesanyja főkötőjét, s azt gondolta: – Ne lásson senki!

A királyfi szaladt utána, de a lány nem volt sehol. Babók hazaért. A szakácsnő már főzte a reggelit. Mindjárt kíváncsiskodott, hogy mit látott a lány a bálban.

– Nem volt semmi érdekes. A királyfi mindig csak egy lánnyal táncolt. Ezüst ruhája volt. A királyfi jól érezte magát.

– Szép lány volt?

– Szép.

A királyfi is megérkezett. Kedvtelen volt. Nem feküdt le, hanem egy könyvben kezdett el keresgélni. Először előről forgatta, aztán hátulról, de csaknem hagyta abba az olvasást, hanem folyton csak csóválta a fejét.

Mesemondó: Botos Pálné,
született Oláh Erzsébet (62 éves)
Karancslapujtő

(Folytatjuk)

Fotó: LD Archívum

A csatlakozás ára

Bármiként vélekedjünk is róla, a sorsfordító európai csatlakozás megtörtént. Mégha a választópolgárok több mint ötven százaléka szükségtelennek is tartotta, hogy véleményt formáljon az ország sorsát évszázadokra meghatározó kérdésben, az ügydöntő népszavazás végeredménye közismert. Nem olyan mértékben, mint ahogyan várni lehetett, s a téthez mérten talán elgondolkodtató is a referendum, az uniós csatlakozást többé nem lehet meg nem történtté tenni. Már csak az a kérdés, hogy évszázados rutinnal tudomásul veszik-e az uniós létet, vagy cselekvő részesei lesznek az új világrend formálásának. Végül is erről van szó, hiszen a közvetlen demokrácia mindig is egyik eszköze volt a döntési kompetenciák gyakorlásának. Amikor a népet közvetlenül illeti meg a döntés joga, és nem csupán arról esik szó, hogy a szabad döntés feltételeit meg kell teremteni, hanem a demokratikus morálnak megfelelően kell a szavazatokkal érvényt szerezni.

Függetlenül attól is, hogy a közhatalom hagyományos formái mennyire sérülnek: mármint abban az értelemben, hogy a szakszerűség követelményei mennyire kapnak teret. A népszavazás intézménye azt is jelenti, hogy a kormányzati kommunikációban sokkal fontosabb szerep hárul az érzelmi alapú állásfoglalásnak, mint az értelmi mérlegelő döntésnek. De mégsem annyira, hogy a döntéshez nem szükséges a szerződés szövegének az ismerete. *Mint látni lehetett, az „igenek" sulykolása mintha az előtte lejátszott küzdelem szerepét töltötte volna be. S ehhez járult még hozzá, hogy az elmúlt tizenhárom év kormányai az uniós csatlakozást megkerülhetetlen, egyedüli realitásként kezelte. Ezért sem kell azon csodálkozni, hogy a részvétel meglepően csekély volt. Ha ugyanis mindig az hangzik el, hogy a csatlakozásnak eleve nincs alternatívája, sokan nem is érzik szükségesnek, hogy jelenlétükkel fejezzék ki véleményüket. Holott erre annál is inkább nagy szükség lenne, mert az uniós részvétel korántsem passzivitáson alapul. Nem a ráhagyatkozáson, hanem sokkal inkább az aktív részvételen.*

Mindezt könnyű kimondani, de jóval nehezebb megvalósítani. Különösen akkor, ha még mindig érvényesül az a szemlélet, amely beláttatni és nem meggyőzni akar. Mintha minden esetben evidenciákról lenne szó, melyeknek az igazáról bárkit is meggyőzni fölösleges erőkifejtés. Csak épp ez az eljárásmód az, amely merőben ellentétes az uniós gyakorlattal. Mert azt is látnunk kell, hogy *a hatalom legitimitását (törvényességét) a polgárok szabad párbeszéde teremti meg, nem pedig a felvilágosító kampányok. A diskurzus része pedig az egymásnak ellentmondó vélemények megfogalmazása, az ellentétes érdekek ütköztetése. Csak ennek révén érhető el az, hogy az a vélemény lesz irányadó, mely érvekkel megalapozott.* A demokratikus közéleti kultúra tanulásáról is szó van, melyet, nem lehet és nem is érdemes mással helyettesíteni. Ehhez viszont a döntéshozatal feltételeinek megteremtése is nélkülözhetetlen, hiszen érvényes információk híján mindenfajta népszavazás hiábavaló. Csupán a látszata teremtődik meg mindannak, amiért dolgozni érdemes. A közvetlen részvétel joga is csak akkor érvényesíthető, ha a referendum valóban megalapozott döntésekhez vezet. Kiváltképp figyelembe veendő minden olyan döntéskor, ahol a döntési szintek távolra kerülnek az érintettektől.

S erre egyre nagyobb az esély. Mert azt is észre vehetjük, hogy a globalizálódó világunkban mindennek ára van. Ráadásul senki nem vonhatja ki magát hatása alól. Minden mindennel összefügg, és sosem lehetünk bizonyosak abban, hogy a legelemibb kockázatot is elkerülhetjük. Ha pedig végképp túl akarunk jutni azon az évszázados gyakorlaton, hogy az életünket befolyásoló döntések rólunk, de mindig nélkülünk születtek, az uniós versenyképesség azon is múlik, hogy a közvetlen demokrácia intézményeit mennyire eredményesen tudjuk felhasználni. Az igazi tét ezen is múlik.

Dr. Kerékgyártó T. István

Tanulóikból embert nevelnek

Az iskola lendítőkerék Sajóvelezd életében

A Tomori Pál Általános Iskola két kistelepülés, Sajóvelezd és Sajómercse kisiskolásainak nevelését és oktatását látja el. A gyermeklétszám sajnos nem emelkedik, így az iskola léte függ attól, hogy milyen képzési lehetőségeket biztosítanak a tanulók számára. A tervek között szerepel, hogy az általános iskolai képzésen túl mezőgazdasági vagy kézműves, valamint egészségügyi képzést indítsanak egy roma közhasznú alapítvánnyal közösen, felnőttek számára. Ehhez, a megkezdett iskolabővítés folytatásaként tennék alkalmassá az épületet arra, hogy egy bentlakásos intézmény jöjjön létre. A képzésben az iskola pedagógusai is részt vállalnának a vendégtanárokon kívül.

Nincs megkülönböztetés

– Az alapítvány közreműködésével tettünk szert testvériskolai kapcsolatra. A kassai roma középiskolával közös programra pályáztunk, melynek keretében a népzenei és képzőművészeti, valamint a kézműves tevékenységeket szervezzük közösen előadások, képzések és táborozások alkalmával. Fontosnak tartjuk a pedellus programban való részvételt. A program lényege, hogy a településen élő, roma származású, 30 év alatti fiatalasszony vagy lány segíti az iskolai munkát napi nyolc órában. Nem csak a cigány tanulókkal foglalkozik, és ezt úgy látjuk, nagyon helyesen teszi. Mi is ezt kértük tőle, hiszen még véletlenül sem szerettük volna, hogy megkülönböztetésben legyen részük a gyerekeknek. Mindig fontosnak tartottuk, hogy ne cigány tanulókról, hanem hátrányos helyzetű, vagy felzárkóztatásra szoruló, tehetséggondozásra méltó gyerekekről beszéljünk. Nálunk nincsenek cigánygyerekek, csak gyerekek vannak! Különböző képességekkel és adottságokkal, valamennyien arra várva, hogy fejlődhessenek. És nekünk – szülőknek és pedagógusoknak, az oktatás irányításában dolgozó szakembereknek – az a feladatunk, hogy ezeket a képességeket maximálisan fejlesszük és valamennyi tanulónkból embert neveljünk, a szó igazi értelmében – mondta ***Lámer Lászlóné*** *iskolaigazgató.*

Közös rendezvények

Mikó Benjámin 1998–2002 között a sajóvelezdi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke volt, az őszi választások óta pedig elnökhelyettes. A helyi általános iskola oktató-nevelő munkáját jónak ítélte meg, s ebben a tanévben 13 tanulónak kértek tanulmányi ösztöndíjat. Mindegyikük megkapta. Öt diák tanulmányi eredménye 4,5 feletti átlagú. Mikó úr három fia közül a legidősebb is a Tomori Pál Általános Iskolában végzett, a középső pedig jelenleg 8. osztályos.

– Rendszeresen együtt pályázunk az iskola igazgatónőjével, segítjük pályázatunkkal a környékbeli iskolákat is azáltal, hogy elősegítjük az általános iskolás roma tanulók kulturális találkozóját. Ezen a kulturális találkozón nemcsak anyagi segítséggel vettünk részt, hanem ott voltunk a zsűriben, segítettük a tanulókat a felkészülésben, a pedagógusokat a szervezésben és lebonyolításban. Külön öröm volt számunkra, hogy ***Kovács Andrea*** *roma pedagógust kérhettük fel a napi program eseményeinek a levezetésére. Ő is ebben az intézményben végezte általános iskolai tanulmányait, és szeretnénk, ha még több ilyen gyerekünk lenne a jövőben.*

Az iskola nyári kézműves tábort szervez. A legutóbbi két tábor költségvetésére is együtt pályáztunk az iskolával a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért" Közalapítványhoz. A tábor résztvevői megismerkedhettek az ősi cigány foglalkozásokkal. A kosárfonás megtanítására ***Putnoki Lászlót,*** *a helyi kisebbséghez tartozó fiatalembert kértem fel segítségül. Ezek a közös rendezvények nagyon sikeresek szoktak lenni.*

* * *

Zsoldos Andrásné két lánya és fia már felnőttek, a legkisebb fiú 5. osztályos. Zsoldosné a varrodában dolgozott, így segíteni tud a farsangi jelmezek elkészítésében is, mivel gyermeke osztálya mindig csoportos jelmezbe öltözik. Véleménye szerint a mai helyzetben általános iskolai végzettséggel megélni nagyon nehéz, ha szakmája nincs az embernek.

– Ebben a tanévben az „együtt tanulás" programra hetente három alkalommal járok be az iskolába. A házi feladatot együtt csináljuk meg a tanár úr segítségével. Van olyan, hogy a tanár az én gyerekemmel foglalkozik, én pedig más gyerekek munkáját segítem. Mi annak nagyon

örülünk, mint szülők, hogy ebben a kis faluban nagyon jól együtt tudunk működni a gyerekekkel és a tantestülettel, mivel nem tesznek kivételt, hogy ki cigány és ki nem. Azt kívánom, hogy a felcseperedő unokáim is hasonló jó körülmények között tanulhassanak.

A kistelepülések léte

Tóth László, Sajóvelezd polgármestere napi kapcsolatban áll az iskola igazgatójával, aki minden iskolai eseményről tájékoztatja a település vezetőjét. A képviselő testületben van pedagógus, de a szülői munkaközösség elnöke is testületi tag. Tóth László megerősítette, arra törekszenek, hogy csődhelyzetbe ne kerüljön az önkormányzat, mert csak így tudnak jól működni, pályázatokat benyújtani. Az elmúlt ciklusnak csaknem minden éve forráshiányos volt, mégis tudtak fejleszteni. A polgármester büszke arra, hogy sikerült egy olyan együttműködést létrehozni, hogy az iskola egy lendítőkerék legyen a település életében. A taneszközfejlesztési pályázatokhoz az önkormányzat az önrészt mindig biztosította nem csak a megyei pályázatokon, hanem egyéb pályázat benyújtásakor is.

– Az iskolánk társulási formában működik Sajómercse községgel, ami az emelt normatíva igénylését lehetővé teszi számunkra. Körjegyzői székhely is vagyunk, hozzátartozik Sajómercsén kívül Királd is a körjegyzőséghez. Mindent meg kell tennünk, hogy örömmel és szívesen tanuljanak településünk iskolájában a gyerekek. A község életképességét akkor tudjuk megőrizni és növelni, ha az iskola tanulólétszáma nem csökken, hiszen a jövőt az itthon maradottak fogják építeni. A falu megtartó képességét szeretnénk tovább fokozni, hogy a diplomás fiataljaink visszatérjenek a faluba, és a környéken találjanak munkát. A település külterületén épül most egy új műanyag feldolgozó üzem, amely munkalehetőséget fog biztosítani. Tervek készültek egy savanyító és gyümölcsfeldolgozó üzem létrehozására is, ahol elsősorban a nők számára lenne munka. 2003. januárjában kezdődött meg a jelenlegi iskolaépület bővítése és korszerűsítése, melyhez a helyi forrásokon kívül a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területfejlesztési Tanács és az Országos Cigány Önkormányzat Területfejlesztési Bizottsága biztosította a fedezetet. A tervezett iskolarendszeren kívüli oktatás olyan képzési forma, ami a magyar és nyugat-európai népfőiskolai hagyományokat és tapasztalatokat kívánja hasznosítani oly módon, hogy az oktatás-nevelés alapját az önkormányzatiságon és az önművelődésen alapuló közösségek adják.

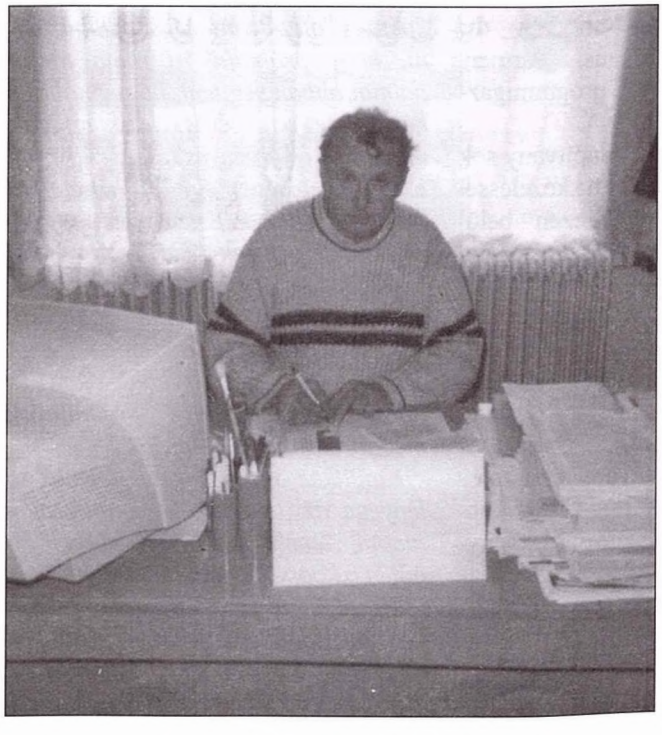

Tóth László, Sajóvelezd polgármestere

Egy ilyen jellegű képzést tartunk kívánatosnak azért, hogy a helyi hátrányos helyzetű és elsősorban roma csoportok – társadalmi és szociális helyzetére figyelemmel – közvetlen környezetükben felelősen dönteni tudó és részt vevő állampolgárokat képezzünk ki egy-egy adott munkaterületre (mezőgazdaság, kézművesség), amely területen komoly szakmai ismerettel és gyakorlattal rendelkeznek. Mindezt a munkát egy roma közhasznú alapítvánnyal együttműködve tervezzük megvalósítani. Az oktatást az általános iskola tanárai és vendégtanárai végzik majd. A kistelepüléseken élő önkormányzatok léte a saját iskola. Ha nincs iskola, a településen az élet megszűnik. A kistelepüléseken dolgozó pedagógusok kihasználják az optimális gyermeklétszámból adódó lehetőségeket. Amellett, hogy erejükhöz mérten minden diák szellemi fejlődését segítik, differenciált foglalkozásokat iktatnak nevelő-oktató munkájukba. Nálunk a szakos ellátottság 86%-os, működik művészeti iskola kihelyezett tagozata zene, képzőművészet és tánc tagozaton. Rendelkezünk pályázatokon szerzett számítógép-parkkal, szakos nevelővel. Van iskolai könyvtárunk szakképzett könyvtárossal, német nyelvet oktatunk minden évfolyamon három órában, mellette angol szakkör is működik. Az optimális gyermeklétszám, a kedvező környezet a kezdetektől lehetőséget adott arra, hogy családias légkör alakuljon ki iskolánkban. Az iskola nevelői a tanulás mellett nagy szerepet szánnak a sokszínű hagyományápoló és hagyományteremtő tevékenységeknek, a népkultúra ápolásának, a sportolásnak. Meggyőződésem, hogy mindezt csak akkor tudjuk tanulóinknak biztosítani, ha helyben tanulhatnak. Ha a gyerekeinket bejáróvá tesszük, akkor hátrányba kerülnek a városi iskolák tanulóival szemben.

Józsa Zoltán

Emlékezés a tarjáni remetére

Kellemes volt ismét látni és emlékezni a filmkockák segítsége révén a salgótarjáni remetére, a cigány Picassóra, **Balázs Jánosra**, akinek halála évfordulóján közölte a Magazin azt a filmet, ami róla készült. Egyik filmkockán még ült kalyibája előtt, s csontceruzájával írt, a másik pillanat már azt rögzítette, amint az erdőben indult, hogy megkeresse a napi betevőt. Közismert volt Balázs Jánosról a gombák ismerete, a növények, vadgyümölcsök szeretete. Sokszor volt gomba az ebédje, vacsorája.

Egyedülálló utánozhatatlan ecsetkezelése, sajátos életlátása ott tükröződtek képein, amelyek bejárták a világot, hírnevet szerezve a magyarországi roma festészetnek, művészeknek. Művei, amelyekkel gyorsan világhírnevet szerzett, s felfedezte a műgyűjtők de a „kufárok" is jó pénzt kerestek általa, s ma a világba szóródva hirdetik e nagy cigány festő páratlan művészetét, amellyel beírta nevét a képzőművészetbe.

Örvendetes, hogy a Roma Magazin március 31-i számában ismét láthatták velünk Balázs Jánost, művészetét és madáralakját. Ez gondolkodtatott el? Vajon azok a médiák, akiknek tisztelete lenne, hogy a hazai jeles roma gondolkodókról legalább születési vagy haláluk évfordulóján emlékezzenek megteszik-e? Sajnos kevesen. És elsősorban azért nem, mert nincs olyan bibliográfia, amely a hazai jeles roma gondolkodókról, írókról, költőkről, művészekről, zenészekről, s mindnek hordozói, s ennek a piciny országnak a hírnevéhez hozzájárulnak. Minden médiában lenne egy névsor, hogy legalább egy esztendőben egy alkalommal születésükkor vagy haláluk évfordulóján néhány soros emlékezés, nekrológ, ismertetés jelenne meg róluk.

Ők rászolgáltak az emlékezésre, akárcsak a salgótarjáni remete, a világhírű Balázs János.

F.K

Összefogás a roma integrációért

Három éve dolgozik Ózdon a Partners Hungary Alapítvány a Holland Együttműködő Alapítványok támogatásával. Azzal a szándékkal jöttek, hogy próbáljanak abban segíteni az ózdi cigány szervezeteknek, hogy minél több területen együttműködjenek.

– Lényegében a Roma Kerekasztal ennek a tevékenységnek egy nagyon fontos állomása lenne. Nemcsak a Roma Kerekasztal, hanem a városi kerekasztal is, amelyben minden olyan szervezet, intézmény képviselteti magát, amely a helyi roma integrációban érdekelt. Ez Ózdon azért fontos, mert nagyszámban élnek ott roma emberek, egy többszörösen válság sújtotta övezetben, amely válságok, hátrányok hatványozottan érintik a roma embereket. A roma közéletben részt venni és az abban résztvevő egzisztenciális problémáit is kezelni, rendezni, ez a másik probléma. Általában a roma közéletben dolgozók ezt a problémahalmazt próbálják megoldani – mondta **dr. Herbai István** politológus, a Partners Hungary Alapítvány programigazgatója.

A Partners Hungary Alapítvány sok éve működik, konfliktuskezeléssel foglalkoznak általában, ezen belül különböző programjaik vannak, így önkormányzati, civil szervezeti és roma programok. A roma programok keretében 1992-óta az ország különböző területein dolgoztak, így Zala, Somogy, Baranya, Bács-Kiskun, Békés, Szabolcs-Szatmár, Borsod és Nógrád megyékben van rendszeres munkakapcsolatuk roma szervezetekkel, kisebbségi önkormányzatokkal. Ezeket a tapasztalatokat az ország egyik részéből a másikba próbálják átadni.

– A roma társadalomért különböző típusú szervezetek, intézmények tevékenykednek, különböző stratégiával. Jogvédelmi, érdekvédelmi szervezetek, önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok és különböző alapítványok. A Partners Hungary Alapítvány nem „pénzes" alapítvány. Mi azt tudjuk tenni, hogy próbáljuk a roma társadalmat abban segíteni, hogy önállóan képes legyen érdekei megfogalmazására és érvényesítésére. A kerekasztal lehetőséget, egy laza keretet ad arra, hogy roma és nem roma szervezetek, intézmények vezetői, képviselői rendszeresen leüljenek és tárgyalják meg az adott kisebb-nagyobb közösség, a roma társadalommal kapcsolatos ügyeket, problémákat és információkat, illetve próbáljanak meg forrásokat feltárni.

Konfliktuskezelő stratégiánknak a lényege az, hogy ez kommunikáción alapul, amely kommunikációból kinőhet a kooperáció, amely kooperáció lehetőséget ad arra, hogy a konfliktust kezeljük, illetve megelőzzük. Arra kell törekedni, hogy meg kell találni azt a közös mumimumot, amelyben mindenki meg tud egyezni.

Józsa Zoltán

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye
Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye
Dr. Szente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye
Dr. Ölt György
7700 Mohács, Kossuth u 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye
Dr. Lipták András
5540 Szarvas. Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye
Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó, Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye
Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Bőrgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye
Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye
Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye
Dr. Jakab Tamás
4000 Debrecen, Pásti út 5/A.
Tel./Fax: 06 (52) 373-998

Komárom-Esztergom megye
Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

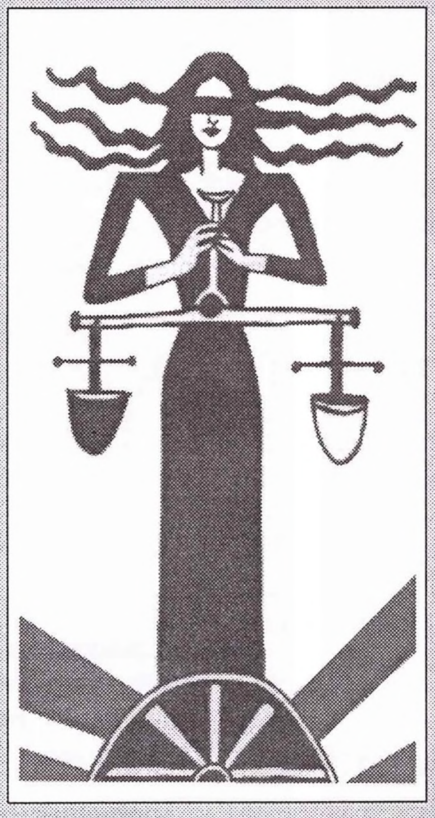

Pest megye
Dr. Molnár Iván
2740 Abony, Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye
Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róberet
4600 Kisvárda,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye
Dr. Fancsali Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye
Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye
Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye
Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye
Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye
Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány kuratóriuma pályázatot hirdet

a NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK KUTATÓMŰHELYEI 2003. ÉVI KUTATÁSI PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁRA

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK ÉS TUDNIVALÓK:

- A kuratórium kisebbségenként csak 1 kutatóműhely évi (2003. március 1.–2004. február 29.-ig zajló) programját támogatja!
- Pályázni az egész évi részletes kutatóprogrammal, a tanulmányok nyelvének feltüntetésével lehet.
- A maximálisan igényelhető/nyújtható támogatás: 1.500.000,- Ft.
- A megítélt támogatás 50%-a a kutatóműhely működési költségeire igényelhető és számolható el.

A KUTATÓ MUNKÁK TÉMÁI:

A magyarországi kisebbségekre irányuló tudományos kutatómunkák és alkalmazott célú tudományos elemzések az adott kisebbség nyelvén és/vagy körében (néprajzi, történelmi, oktatási, irodalmi, zenei, etimológiai, egyháztörténeti, szociológiai, szociálpszichológiai, stb.).

A PROGRAM MELLÉKLETEKÉNT CSATOLANDÓ:

- a pályázat programja (cél, hipotézis, módszer, folyamat, kiértékelés, publikációs terv, költségterv),
- a bírósági/cégbírósági bejegyzésről, illetve nyilvántartásba vételről szóló végzés másolata,
- amennyiben a pályázat aláírója nem a képviseletre jogosult személy, abban az esetben a pályázatot aláíró személy képviseleti jogosultságát igazoló dokumentum,
- a folyó kutatásra bármilyen forrásból igényelt, illetve kapott támogatás (feltüntetve a MNEKK-tól kapott támogatást is) részletezése,
- szakmai referenciák (korábbi publikációk, ajánlások),
- a lebonyolításban résztvevő intézmény/vállalkozó költségekre vonatkozó árajánlata,
- az illetékes országos önkormányzat ajánlása,
- a kutatóműhely működési költségeire felhasználandó keret részletes kalkulációja.

A kuratórium nem támogatja az étkezési költségeket és élvezeti cikkek beszerzését.

A pályázat beadásának határideje: 2003. május 7.

A pályázat a beadási határidő napján 24.00 óráig – a pályázó érdekében ajánlott küldeményként – postára (1387 Budapest 62., Pf.: 25.) adható.

Személyes beadás esetén május 5. és 6. kivételével hétfőtől–csütörtökig 08.00–16.00 óráig behozható a közalapítványi irodába (1068 Budapest, Benczúr u. 11.) Faxon, informatikai hálózaton keresztül nem fogadunk pályázatot.

A kuratóriumi döntés várható időpontja: 2003. május 29.

FEJTÖRŐK

Kedves Gyerekek!

Rostás-F. György tavaszi versének részletével köszöntelek benneteket:

„Itt a tavasz, végre-végre,
zöldül már a fa levele,
.....
Népesebb lesz a játszótér,
a sok gyerek de vígan él!
Ugrálnak és nevetgélnek,
A Tavasz újjászülte őket."

Egy kis képzőművészet

Felejthetetlen cigányszármazású festőművészünk ***Péli Tamás.*** Tehetségéről, a cigányság iránt érzett elkötelezettségéről világhírű festményei, grafikái beszélnek.

Az alábbi képeken a művész Cigánylány című grafikája látható. Az első kép eredeti, a másodikon néhány változtatást láthattok.

Melyek ezek?

Cigány mondások

- **Amerre húz az apa, arra húznak a gyerekek is.**
- **Amelyik családban nincs gyerek, ott nincs szerencse sem.**
- **A testvéri vér, a testvér vére.**

Cigány bölcs mondások

– Aki tud nevetni, az szerencsés ember.

– A szerencséd akkor is követ, amikor alszol.

– A csúnya szájú embertől a szerencse fél.

A cigányság életével, szokásaival, hagyományaival sok cigánykutató foglalkozik. **A könyv lapjain két híres kutató nevét olvashatjátok, ha a magánhangzókat a pontok helyére beírjátok!**

Megfejtés: Erdős Kamill, Karsai Ervin

Akikre büszke a cigányság

Népünk körében, szinte minden művészeti ágban vannak és voltak kiemelkedő egyéniségek.
A jelzők, meghatározások alapján találjátok ki, kiről lehet szó?!

A cimbalom „Paganinije"

A „festőkirály" volt és lesz is!

A „Cigánytánc üstökös"

A „cigányok hangja" – a rádióban.

Ökrös Oszkár, Péli Tamás, Balogh Béla, Varga Ilona

Az LD archívumából az oldalt összeállította: Paksi Éva

L. D. Horoszkóp 2003. május

KOS (III. 21.–IV. 20.) – Ebben a hónapban sok konfliktussal és még személyes gondokkal is meg kell birkóznia. Így fontos, hogy féken tartsa hevességét és óvatosan járjon el fő törekvéseiben. Ami a jó oldalt illeti, közvetlen természetének köszönhetően sok jó barátra lel, akik hasznosak lehetnek. Vigyázzon! Baleset érheti a hónap közepén...

BIKA (IV. 21.–V. 20.) – Valamilyen okból, talán mert nagyon szeretne egy nyaralót venni, a hónap elején felméri anyagi helyzetét, de valószínűleg nem lesz elégedett vele, ám ne essen kétségbe. Álma megvalósul! Ön szakértő a pénzkeresésben és a takarékosságban. A hónap második felében sok pénzt hozó ötlettel rukkol elő. De veszít a szerelemben...

IKREK (V. 21.–VI. 21.) – Egy takarékosság és költekezés miatti neheztelés Ön és családja közé állhat. Beszéljék meg inkább a problémákat, mielőtt még elmérgesedne a helyzet. Amúgy is egy kis negatív hangulat van Ön körül amit valószínűleg féltékenység vagy irigység okoz. Ne hagyja, hogy bárki is beleavatkozzon a kapcsolatába, ha jól érzi magát benne...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) – Mostanában talán sokat foglalkozik a pénzzel, tulajdonképpen túl sokat. Önre jellemző, hogy mindig biztosítani szeretne elég pénzt a családja számára, de most egyfajta kényszeredett szükségletét érzi a pénzügyi biztonságnak. Érdemes lenne a bizonytalansággal kapcsolatos különböző érzéseit legyőzni. Folytasson egy kis pszichológiai detektívmunkát és fedezze fel belső világát. Ebben a hónapban idős rokon szorul az Ön segítségére...

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) – Jól haladnak pénzügyei, részben különböző üzletfelei befolyásának köszönhetően, akik kedvelik és tisztelik Önt. De önmaga is elősegíti karrierjét és növeli bevételeit, esetleg egy ritkán használt tehetsége segítségével vagy olyan lehetőségek csendes keresésével, amit mások eddig nem fedeztek fel. Egészsége kiváló! A hónap végén egyedül érzi majd magát, pedig nincs rá semmi oka. Talán többet kellene pihennie...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.) – Az intenzív erőit bátran használja fel, ha segítséget keres, de nem kell messzire mennie, mert aki segíteni tud, ott van Ön mellett. Régen megkezdett feladatai csak most kezdenek eredményhez vezetni, erőfeszítései gyümölcseit lassan elkezdheti learatni. Az új feladataira koncentráljon, a régiek már mennek maguktól is. Nem feledkezett meg valamiről?

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) – Szokásos testedzése révén olyan emberekkel ismerkedhet meg, akik sok jó tanáccsal segíthetik mind üzleti, mind pedig a magánélet területén. Munkahelyén ne áskálódjon, mert visszakapja!

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) – Most a hivatásával kapcsolatos dolgok a legfontosabbak, tavasz ide vagy oda. Elképzelései teljesen megegyeznek azzal az életmóddal, amit folytat, de Önnek az is fontos, hogy mások elismerjék a sikereit. Új ismerősei dinamikus, felelősségteljes embernek fogják tartani. Akikkel munkahelyén találkozik, most magánéletére is hatással lehetnek...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) – Végre megoldódik egy nagyon régóta húzódó jogi probléma, amely egészen kellemetlen fordulatokkal járt. A színfalak mögötti események kedvezőek Önre nézve, de ne számítson arra, hogy azonnal sikerülni fognak a dolgok. Várjon türelmesen...

BAK (XII. 22.–I. 20.) – Hogy ennyire szikrázó és szexi, ezt rajongással viszonozza környezete, Önt is meglepi, hogy mostanában több Önben a tűz. Most a szerelem különösen fontos szerepet tölt be és még egy régóta tartó kapcsolat is felforrósodhat néhány fokkal. Valami olyanra vállalkozik május végén, amivel megmutathatja, milyen Ön valójában...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) – Egy vízöntő spontán! Élvezi a különös embereket, elfoglaltságokat és élményeket. Ha partnere nem szereti ezt az életstílust, tanulja meg elfogadni őt. Ön meglehetősen makacs, de egy kapcsolatban mindig meg kell egyezni. Legyen nyílt, kedves és toleráns a kedvesével, mert mindketten egyedüliek a maguk nemében...

HALAK (II. 20.–III. 20.) – Bizalmas ügyek és a színfalak mögötti események vannak reflektorfényben, amely talán egy üzleti, vagy oktatási programmal lehet összefüggésben, de lehet, hogy egy magánügyével. Legyen óvatos! Partnere elárulhatja a hónap végén, és Önnek megdermed a szíve bánatában...

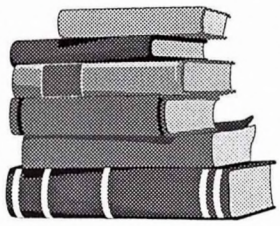

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Pf.: 77 5001)

Farkas Kálmán: *Elnémult hegedűk 300,–Ft*
Szécsi Magda: *Fekete fények 1300,– Ft*
Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd 500,– Ft, Gordoni ceruzarajzok 500,– Ft,*
B. Kóté Lilla: *Figyelj rám! 500,– Ft.*
ÚJ KÖTET: Farkas Kálmán: *Jegyző a Csisznyikóból Ára: 1000,– Ft.*

Felhívás

Segítsetek, hogy segíthessek!

A cigány népismereti oktatáshoz nélkülözhetetlen a helyi hagyományok, értékek összegyűjtése, melynek szükségessége hiányként jelentkezik a megyék iskoláiban. Jelenleg gyűjtési szakaszban található az a készülő kéziratom, melynek címe **Forrásgyûjtemény a B-A-Z és Heves megye iskoláiban tanítók és tanulók munkájának megkönnyítésére.** A munka egyfelől a cigány/roma írók, költők, zenészek, képző- és előadóművészek műveinek, alkotásainak, hitvallásainak összegyűjtése, melynek példaként szolgálhatnak az ifjúságnak, másfelől pedig a régióban élő cigány közösségekről készített néprajzi, antropológiai leírások, szociológiai elemzések, fotó-riportok és tanulmányok, dokumentumfilmek, esetleg játékfilmek összegyűjtése és végtelen tárházából való válogatás.

Ezzel a munkámmal párhuzamosan gyakran kapok felkéréseket iskoláktól nevelési és munkaközösségi értekezletekre, a cigány népismeret tanítását segítő előadások megtartására.

Ehhez a munkámhoz szeretnék segítséget kérni és kapni, azoktól a térségünkben alkotóktól, akik fontosnak tartják, hogy munkásságuk megjelenjen készülő kiadványomban. Mit kérnék? Egy fényképes szakmai életrajzot, egy rövid ismertetőt az alkotásairól, kiadványt, szakmai katalógust és minden olyan segítséget, mellyel elősegíthetik szakmai tevékenységemet.

Elérhetõségem: Kissné Király Piroska
3700 Kazincbarcika,Mikszáth Kálmán út 17.
Email: piroska.kiraly@freemail.hu
Szívességüket és segítőkészségüket előre is köszönöm:
Kissné Király Piroska

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

. . . . . példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: . . . . . .

Címe: . . . . . .

. . . . . .

Elõfizetési díj
egy évre: 1680,- Ft,
fél évre: 840,- Ft,
negyedévre: 420,- Ft

Megrendelőink között
2003. december 6-án értékes ajándékokat
sorsolunk ki!

A megrendelőlapot és az előfizetési díjat a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

LD „LUNGO DROM"

5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

Felhívás

Bulit, partit, kisebb-nagyobb zenés rendezvényt, jótékonysági estet szervez és nem tudja melyik előadó művészt hívja meg, mert az anyagi lehetőségei szűkösek?

A megoldás:

ROMA KOKTÉL SHOW!

Havonta egy alkalommal ingyen vállal jótékonysági fellépést az ország bármely területén (útiköltség térítéssel). Az ismert roma slágereket előadó népszerű együttes frontembere, **Babai János** várja azon tehetséges roma csapatok jelentkezését, akik vállalják ezen jótékonysági fellépések közreműködését.

Továbbá várja csinos, fiatal, táncolni, énekelni vágyó tehetséges lányok és fiúk jelentkezését 18–22 éves korig.

Csoda gyerekek, itt a lehetőség! Tehetségesen játszol valamilyen hangszeren, kitűnően táncolsz vagy énekelsz és még nem múltál el 8 éves? **Jelentkezz a Roma Koktél Show-nál.**

Természetesen a Show várja azon vállalkozó, segítőkész emberek jelentkezését is, akik támogatni, segíteni tudnák a Show működését.

Érdeklődni a következő telefonszámon lehet:
Babai János, 06 20 3370896

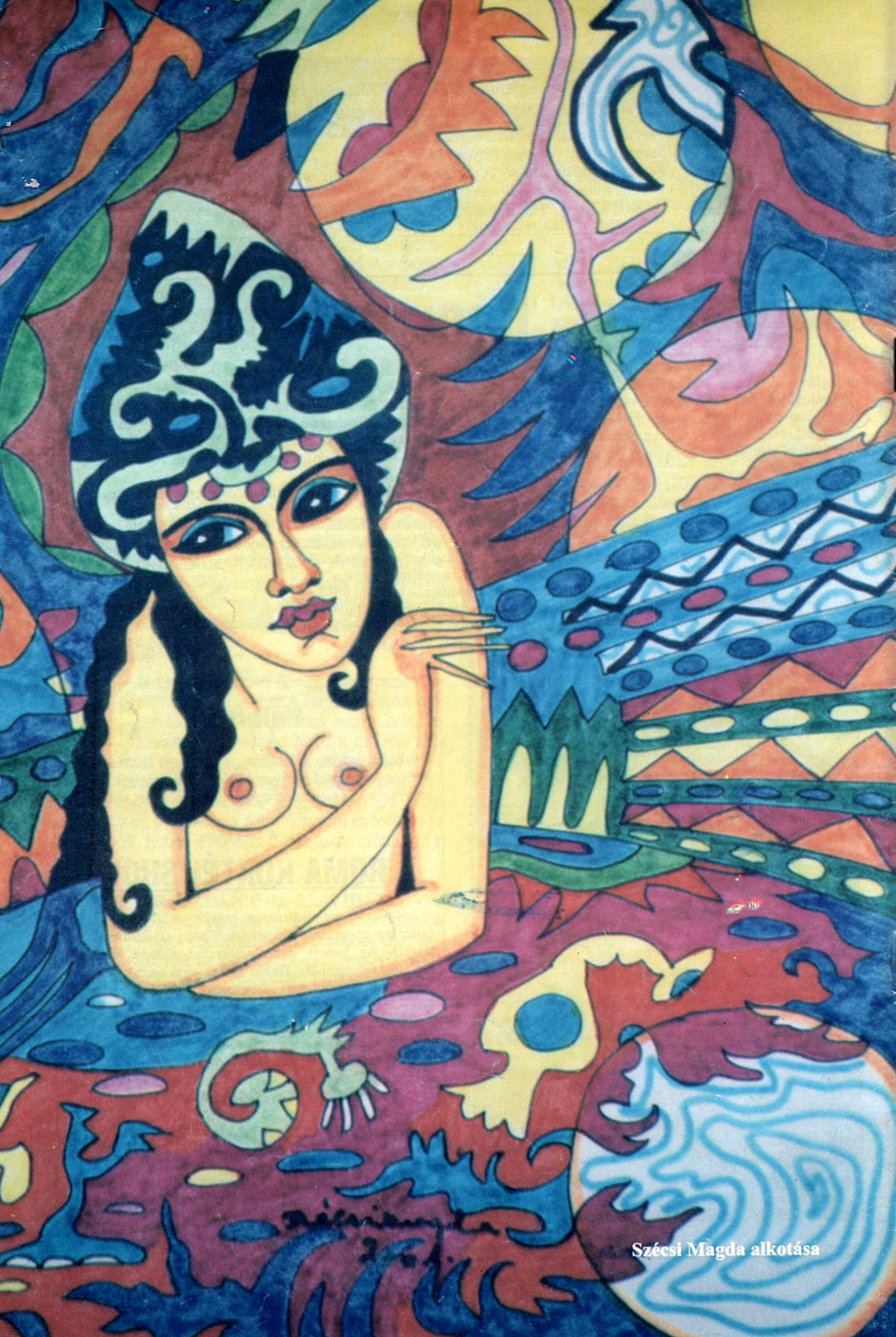

Szécsi Magda alkotása